

Se. 344.

FRIDERICI HEVSINGERI
SERENISS. DVCI SAXON. GOTH. ADMI-
NISTRATORI DVCAT. ISENACENS.
AB EPISTOLIS
COMMENTATIO
DE
IVRE PECVLII
ADVENTICII
EXTRAORDINARII,
TAM
ROMANIS QVAM GERMANICIS
LEGIBVS ATQVE MORIBVS
CONSTITVTO.

ISENACI,
APVD MICH. GOTTLIEB. GRIESBACHIVM
M DCC LI.

FRONTISPIZ
VON
COMMENTATIO
DE
IVRE PÆCVLLI
ADVENTICII
EXTRAORDINARIJ
TAM
PROMPTISSIMIS QUAM CIRCUMSTANTISSIMIS
MODIS AUCTORIS

KOEN. FRIED.
UNIVERS.
ZU HALLE

DOMINGO
DE
FRONTISPIZ
VON
COMMENTATIO
DE
IVRE PÆCVLLI
ADVENTICII
EXTRAORDINARIJ
TAM
PROMPTISSIMIS QUAM CIRCUMSTANTISSIMIS
MODIS AUCTORIS

ILLVSTRISSIMO ATQVE EXCELLENTIS-
SIMO COMITI AC DOMINO

DOMINO

HENRICO

S. R. I.

COMITIDE BUNAV

DYNASTAE IN DAHLEN, DOMSEN, NOE-
THENIZ, GOELLNIZ, GROSTAVSCH-
WIZ, CETERA

VTRIQVE CAESAREAE MAIESTATI
A CONSILIIS SANCTIORIBVS, PROPRI-
CIPIDVCATVS ISENACENSIS, COLLEGII
STATVVM PROVINCIALIVM DVCATVS AL-
TENBURGENSIS DIRECTORI ATQVE
QVAESTORI SVPREMO, ORDINIS
IOANNITICI EQVITI.

DOMINO MEO GRATIO-
SISSIMO.

ILLVSTRISSIME ATQVE EXCEL-
LENTISSIME COMES

DOMINE GRATIOSISSIME.

Tot tantaque a **TE**, ILLV-
STRISSIME ATQVE EX-
CELLENTISSIME CO-
MES, beneficia in me be-
nignissime sunt collata, vt ingrati ani-
mi reprehensio mihi metuenda fit, si
vllum testandae pietatis locum prae-

) (3 termit-

termmitterem. Quare occasionem na-
ctus, hoc quaecumque meae erga
TE venerationis monumentum sta-
tuendi, ea vtendum esse duxi. Du-
bitassem sane, tenui huic et TE,
ILLVSTRISSIME MAECENAS, non
fatis digno opusculo TE patronum
adoptare, quem incredibilis rerum
scientia aeque ac magnificentissimo-
rum munerum splendor non Ger-
maniae solum, sed toti fere Europae
venerabilem reddidit: TVA vero er-
ga bonas litteras benevolentia sum-
ma atque admirandum illud artes
tuendi et fouendi studium omni de-
praedicatione maius sperare me ius-
sit, fore, vt specimen hoc meae in
iurisprudentiae studio positae ope-
rae TIBI consecrans veniam im-
petrem. Id mihi non sumo, vt,
quamuis id ipsum consuetudo haud
vitio-

vitiosa exigat, virtutes TVAS, quas
venerari facilius, quam verbis exae-
quare possum, hoc loco commemo-
rem. Longe alia hae desiderant
praeconia et consecutae sunt. Quod
enim angustius TIBI obuenire po-
ruisset testimonium, quam quod TE
a Carolo VII. Romanorum ac Ger-
manorum quondam imperatore in
numerum amicorum olim adscitum
Franciscus I. qui iam Germaniae im-
perat, a consiliis secretioribus sibi esse
voluit, quodque Augustissima Maria
Theresia Coniugis vestigia secuta
TE talia non opinantem, eodem ho-
nore maectavit. Nihil iam dico de
administratione principatus Isena-
censis suscepta, quam ea sapientia,
ea prudentia geris, vt TE palladium
a SERENISSIMO FRIDERICO,
PATRE PATRIAE CLEMENTISSIMO,
fibi

sibi datum ciues Isenacenses vna vo-
ce praedicent. Illud solum addo,
me, vt TIBI, ILLVSTRISIME COMES,
longissimum vitae spatium et par
animo corporis firmitas contingat,
atque vt bonis litteris praesidio esse
nunquam desinas, optare. Ceterum
a TE precibus humillimis peto, vt
eam, quam maximam expertus sum,
conserues gratiam

ILLVSTRISIMI ATQVE EXCEL-
LENTISSIMI NOMINIS TVI

Dabam Isenaci
a. d. XVI. Cal. Oct.
clb lccc Li.

cultori deuotissimo

FRIDERICO HEVSINGERO.

CAPVT I.
DE PECVLIO ADVENTICIO
IN GENERE.

- I. Liberi Romanorum olim nihil habebant proprii,
- II. Peculia licet ipsis concederentur.
- III. Introducta sunt postea peculia castrenſia et quaſi caſtrenſia,
- IIII. Itemque aduenticia.
- V. Definitio peculii et aduenticii diuiſio.
- VI. De maiorum noſtrorum iure adquirendi per liberos.

I.
Recte Iuſtinianus, (a) *iur poteſtatis*, inquit, *quod in liberos habemus, proprium eſt ciuium Romanorum. Nulli enim alii ſunt homines, qui talem in liberos habent poteſtatem, qualem nos habemus.* (b) Nam, cum liberi in dominio eſſent quiritorio patrum, (c) praeter vitae et necis arbitrium et licentiam vendendi, (d)
A adqui-

(a) §. 2. l. de patr. poteſt.

(b) Confer. Conſultif. Otto ad d. §. Inſt.

(c) Heinecc. antiqq. iur. l. I. t. 9. §. 1.

(d) Dionyf. Halicarnaſſ. l. II. antiqq. Rom. c. 26. p. 94. edit. Hudſon.

adquirendi quoque ius per eos his erat permis-
 sum. (e) De quo elegantissime Dionysius Hali-
 carnasensis: (f) Ῥωμαίοις οὐδὲν ἴδιον ἐστὶ κτῆμα
 ζώντων ἐστὶ τῶν πατέρων, ἀλλὰ καὶ τὰ χρήματα καὶ
 τὰ σώματα τῶν παίδων, ὅ, τι βούλονται διατιθέναι,
 τοῖς πατέρας ἀποδέδοται. *Apud Romanos liberi
 patribus adhuc viuentibus nihil proprium possident,
 sed et ipso pecuniis et corporibus filiorum patribus
 arbitrato suo uti permisum est.*

II.

Solebant quidem parentes liberis nonnun-
 quam bona quaedam concedere, quo, vt de ser-
 vis Varro, (g) alacriores fierent, rei que fami-
 liaris studiosiores, quae *peculii* nomine (h) ap-
 pellabantur: sed ea eiusdem erant conditionis,
 cuius *peculium* serui, id est, quod seruus per-
 misu domini separatim a rationibus domini-
 cis habebat. (i) Nihil enim in eo iuris ha-
 bebant, praeter administrationem, patre et
 dominium et fructus sibi vindicante. In eo
 itaque contrahere quidem, imo et nouare (k)
 et omnia fere, quae domino licet, peragere pot-
 erant, non vero donare. (l) Quidquid etiam
 acqui-

(e) pr. I. per quas person.

(f) l. VIII. antiqq. Rom. c. 79. p. 524. edit. Hudson.

(g) L. I. de re rust. c. 17. n. 5.

(h) De diuersis significationibus vocis *peculium* vid. Lauter-
 bach. de pecl. aduentic. irreg. §. 1. dispu. academ. vol.
 III. p. 298. Idem de peclis filiorumfam. §. 1. n. 1. dispu.
 academ. vol. III. p. 310. seq.

(i) l. 5. §. 4. D. de pecl.

(k) l. ult. D. de nouationib. (l) l. 7. D. de donationib.

adquirebant, in patrem transferebatur. (m)

III.

Ab hac tamen parentum potestate multum detractum est, ex quo Iulius Caesar, (n) Augustus, (o) postea Titus Vespasianus, Domitianus, Nerua et Traianus (p) militibus atque veteranis concesserunt, vt, quidquid bellicis sudoribus adquirerent, pleno id iure sibi haberent, (q) quibus bonis *castrensis peculii* nomen inditum est. Accesit huic alia species, *peculium quasi castrense*, quia ad exemplum castrensis constitutionibus principum introducta est. Ad id referebatur, quod filii familias in palatina vel forensi militia versantes, aut liberalium artium professione adquisuerant. (r)

IIII.

His Hadrianus, (s) Diuus Pius, (t) Constantinus M. (v) Gratianus (x) Theodosius et Valentinia-

A 2

tinia-

(m) Confer. Lauterbach. de peculii filiorumf. §. 3. seqq. dispu. academ. vol. III. p. 312. seqq. Idem de pecul. adventic. irreg. §. 1. dispu. academ. vol. III. p. 298. seqq.

(n) l. 1. pr. D. de testam. milit.

(o) pr. l. quib. non est permis. fac. testam.

(p) l. 1. pr. D. de testam. milit.

(q) Iuuenal. sat. XVI. v. § 2.

(r) vid. Lauterbach. locis cit. Heinecc. antiqq. iur. I. II. t. 9. §. 2. n. 4.

(s) l. 50. D. ad Scrum Trebell.

(t) l. 52. pr. D. de acquir. vel omit. hered.

(v) l. 1. C. de bon. mat.

(x) l. 6. C. de bon. mat.

tinianus, (y) Leo et Anthemius (z) atque Iustinianus (a) *peculium aduentitium* adiecerunt, sanxeruntque, vt quaecunq; liberi extra causam patris, neque militiae laboribus, neque liberalibus studiis adquirerent, eorum dominium penes ipsos esset; ita tamen, vt vsufructus huius peculii modo ad patrem, modo ad filium pertineret. (b)

V.

Cum itaque constitutionibus principum factum sit, vt diuersa peculiorum ratio esse coeperit; definitio, quam e l. 5. §. 4. D. de pec. vulgo petunt, haud erit admittenda, sed alia generi peculiorum conuenientior substituenda. Ne autem nouitatis studio indulgere videar, eam in medium adferam, quam Brissonius e lexico Graeco exscripsit, (c) *κτῆσις τοῦ ἐν ἀλλοτρίᾳ ἐξουσίᾳ ὄντος, τοῦτ' ἔστιν υἱοῦ, ἢ δούλου, possessio eius, qui in aliena potestate est, id est, filii familias aut serui.* Cui addam aliam a Lauterbachio suppeditatam: (d) *Peculium est vniuersitas rerum, siue quasi patrimonium illius, qui in aliena potestate est, a rationibus illius, cuius potestati subiectus est, separatum.*

(y) l. 1. C. de bon. quae lib.

(z) l. 4. §. C. de bon. quae lib.

(a) l. 6. 7. 8. C. de bon. quae lib.

(b) vid. Lauterbach. locis citat. De origine peculiorum, qui plura desiderat, is Schilteri praxin iur. Rom. ex. XXXXIII. §. 45. adeat, qui vberiore eorum historiam suppeditat.

(c) de verbor. significat. in voce *peculium*.

(d) de pec. aduent. irreg. §. 2. disputt. academ. vol. III. p. 299.

paratum. Hae quascunque species, quae sub eo genere sunt, complectuntur. Peculii autem duae constitui solent species, vna *militaris*, de quo ante dictum est, et *pagani*. Hoc, si filiofamilias a patre datum, dicitur *profecticium*, si vero neque e re patris, neque militia togata, sagataue paratum, dicitur *aduenticium*. Cuius duo sunt genera: vnum, in quo patri vsusfructus debetur, quodque dicitur *aduenticium ordinarium, regulare, minus plenum*; alterum, in quo patri vsusfructus ademptus, idque vocatur *aduenticium extraordinarium, irregulare, plenum*. De quo pluribus agere iam constitui. Est itaque peculium aduenticium extraordinarium, irregulare, plenum, definiente Lauterbachio, (e) *id, quod ex singulari legis dispositione a rationibus paternis omnino est separatum, liberisque contra ordinariam et regularem peculii aduenticii naturam pleno iure tam quoad proprietatem, quam quoad vsusfructum concessum, eaque complectitur, quae nullo vtriusque militiae praetextu, sed aliunde et non ex re patris obuenerunt.*

VI.

Atque haec sufficiant de iure peculiorum apud Romanos. Nunc, vt de moribus Germanorum pauca addam, ordo postulare videtur. Longe alia maiores nostros in liberos vsos esse potestate, quam Romanos, tam certum est, quam

A 3

quod

(e) de pec. aduent. irreg. §. 6. dispu. academ. vol. III. p. 301.

quod certissimum. (f) Non enim liberi Germanorum parentibus, sed sibi acquirebant. In iis autem, quae quocunque modo erant quaesita, parentibus vsusfructus erat constitutus. (g) Neque ab his moribus plane recesserunt Germani, introducto iure Romano, (h) tametsi innatum nouitatis studium multum peregrinis legibus concesserit. (i) Quo factum, vt cum leges et mores, quibus ante iuris Romani receptionem utebantur maiores, priscam rusticitatem et simplicitatem redolentes, acutas ac subtiles distinctiones, quibus Romanae abundant, ignorant, hae, saluis fere consuetudinibus patriis, in foro vsu introducerentur. Miror itaque iuris Germanici peritissimum Riccium, qui Consultissimum Carrachium (k) sequitur, contendere (l) vsum peculiorum Romanorum nunquam in vniuersum a Germanis esse receptum, adeoque vtrique parentum in quibuscunque liberorum, qui maiorem aetatem nondum attigerunt, bonis siue militia togata, siue sagata, siue
alium.

(f) Heineccii elem. iur. Germ. l. I. §. 144. Polac. System. iurisprud. Germ. antiqu. l. I. c. 12. §. 3.

(g) Heineccii elem. iur. Germ. l. I. §. 138. sq. Braun de vsufr. parent. in bon. lib. P. II. c. 3. §. 2. seqq. Riccius spicileg. iuris Germ. p. 454.

(h) Stryk. in disert. praelim. Vfus mod. pand. §. 27. seq. Heinec l. c. §. 144.

(i) vid. Thomassii dis. de vsu iuris pat. Romanor. c. I. §. 20.

(k) differ. iur. Rom. & Germ. in pecul. inprimis filiorumfam. §. vlt.

(l) Spicileg. iur. Germ. pag. 454.

aliunde partis tutelam eamque usufructuariam competere. Ante enim, quam Romanae leges in patriae foris dominari coeperunt, eiusmodi tutela in usu fuit: ei vero postea certi limites sunt positi, id quod praestantissimorum iureconsultorum scripta testantur. Pari modo Celserrimus Engavius a me dissentire videtur, qui quaestionis de peculio vllum in iure Germanico esse usum negat. (m) At Vir Consultissimus de iure Germanico antiquo, atque de iis temporibus loquitur, quibus suis legibus moribusque regebatur Germania. Ut itaque ordine procedatur in hac, quam suscepi tractatione, iuris Romani sententiam in examinandis quaestionibus primo loco ponam, tum Germanici fori usum subiiciam.

CAPVT II.

DE DIVERSIS MODIS, QVIBVS CONSTITVITVR PECVLIVM ADVENTICIVM EXTRAORDINARIVM.

- I. Pluribus modis constituitur peculium aduenticium extraordinarium. De rebus, quae in hoc peculio esse possunt.
- II. Consequitur filiusfamilias eius generis peculium, 1) si hereditatem inuito patre adiit, vel aliud quidquam consecutus est.
- III. 2) Si quid filiofamilias ea lege relictum, ne pater usum fructum habeat.

(m) elem. iur. Germ. ciuil. l. I. §. 303.

8 CAPVT II. DE MODIS, QVIB. CONST.

- III. 3) Si filiofamilias eiusque patri fratris germani hereditas simul delata.
- V. 4) Si pater in restituendis filiofamilias bonis ex causa fideicommissi dolose egit.
- VI. 5) Si pater, vel vterque parentum diuortium iniuste fecerunt.
- VII. 6) Si quid filiofamilias a principe donatum.
- VIII. 7) Si pater vsumfructum peculii aduenticii ordinarii filio remisit.
- VIII. Anne, si vsumfructus filiofamilias legatus fuit?
- X. Non oritur peculium aduenticium extraordinarium, si pater praedium a se venditum nomine filii retrahit.
- XI. Neque, si pater aduenticiis ordinariis abutatur.
- XII. Neque pecunia lustrica huius peculii est.
- XIII. Neque feudum.
- XIII. Neque seruus donatus, vt manumittatur, neque pecunia data, vt creditoribus inde satisfiat.

I.

Pluribus autem modis constituitur peculium aduenticium extraordinarium, seu irregulare. De quibus, cum ingens doctorum sit dissensus, operae pretium me facturum puto, si singulos paullo curatius enumerauero. Tametsi enim Iustinianus casus quosdam expresse constituit, quibus cum possessio, tum fructus bonorum aduenticiorum filio debeantur: tamen plura genera iureconsultorum interpretationes et disputationes pepererunt, quae in illorum libris dispersa reperiuntur; *cum neque leges, neque senatusconsulta ita scribi possint, vt omnes casus, qui quandoque inciderint, comprehendantur: sed sufficiat, ea, quae plerumque accidunt, contineri* (n) Neque dubium est, quin ea peculii gene-

(n) l. 10. D. d. LL. et Scis.

genera sint valida, modo legibus non aduersentur, licet Ludouici statuat, (o) praeter tria, ab ipso exposita, alia fingere, fas non esse. Ante vero, quam modos exponam, illud erit monendum, in peculio hoc esse posse omnes res, tam corporales, quam incorporales, tam mobiles, quam soli, (p) modo eius sint naturae, vt in bonis esse possint.

II.

Primo itaque peculium extraordinarium aduentitium nascitur, si filiusfamilias, repugnante patre, hereditatem sibi delatam adiit, (q) praecedente magistratus decreto, (r) vel contra omisam a patre restitutus est, (s) quia beneficia inuitis non deferri, aequitatis est. (t) Patre itaque et filio heredibus institutis, si is hereditatem delatam repudiauerit, eamque ob causam hic solus adierit, integra hereditas, cuius pars filio adcreuit, eiusdem peculii esse dicitur. (v) Quod quidem, me iudice, iuris rationi refragatur. Nam l. vlt. C. de bon. quae lib. quae de rebus filio destinatis loquitur, ad patrem heredem scriptum aptari non debet; sed hereditas tali mo-

A § do

(o) doct. pandect. tit. de pec. §. 10.

(p) l. 7. §. 4. D. de pec. l. 7. C. de bon. quae lib. Lauterb. de pecul. filiorumf. §. 1. n. 6. disputt. acad. vol. III. p. 311.

(q) l. vlt. §. 1. l. de bon. quae lib.

(r) Simoncellus de decret. praefat. n. 71.

(s) Tabor de patr. potest. n. 7. tractat. t. II. p. 932.

(t) Stryk. ad Lauterb. p. 259.

(v) Braun de vsufr. parent. in bon. lib. P. I. c. 2. §. 6

do adqvisita ad peculium aduenticium ordinarium referenda est. At, quae habet Lauterbachius, (x) legibus magis sunt consentanea. Is filiumfamilias hereditatem, quamuis patris causa sibi relictam, hoc inuito adire, sibi que pleno iure adquirere posse, existimat. Non vero de hereditate sola, sed de quacunque re inuito patre adqvisita lex, quam modo commemoravi, agit, id quod e verbis, *nulla actione neque contra patrem danda, ubi aduersus eius voluntatem filius hereditatem vel legatum, vel fideicommissum, vel aliud quidquam ex quocunque titulo siue donationis, siue contractus alterius sibi adquirere maluerit*, apparet. Neque etiam ea, quam ante attuli, ratio repugnat.

III.

Deinde peculium eiusmodi adquiritur, si liberis ea conditione quid relinquitur, donaturue, ne pater vsufructum habeat. (y) Quam facultatem cuique testatori, donatorie concessam esse, ex eo cognoscitur, quod cuique, quam velit, legem rei suae imponere licet. Aberrat itaque authentica *excipitur C. de bon. quae lib.* a novella, e qua exscripta, cum haec non parentibus solum, sed *πάτρι προσάπω* hanc licentiam indulget. Neque solum expresse, verum etiam tacite, ac verbis idem declarantibus, velut adempta administratione, pater vsufructu priuari potest, (z) aut,

(x) colleg. theoret. pract. tit. de pecul. §. 25. Idem de pec. aduent. irreg. §. 10. dispu. acad. Vol. III. p. 302.

(y) Nou. CXVII. c. 1.

(z) Carpzou, P. II. c. 10. d. 10. n. 4.

aut, si pater hereditatem filio restituere iubeatur, neque aliam testatoris mentem fuisse, e verbis cognosci posset. (a) Sed hoc postremo casu tolli usufructum, mihi non videtur. Tum a matre constitui peculium aduentitium irregulare certum est, cum filio quid ea lege donat, ut hoc peculio castrensi, vel quasi, cedat. Nam natura rei non patitur, ut donata eiusmodi peculio castrensi, vel quasi, inferantur: (b) ad peculium vero aduentitium extraordinarium referri possunt, quia satis abunde apparet, donantem noluisse, ut pater usufructum consequatur. (c) Non tamen in legitima hereditate patrem, quamvis prodigum, (d) adiecta eiusmodi conditione priuare licet matri et reliquis parentum, quippe quae non tam beneficio testatoris, quam iussu legis defertur. Ipse Iustinianus, (e) *postquam reliquerint filiis partem*, inquit, *quae lege debetur, quod reliquum est* cet. Qua de quaestione pluribus egit et aduersariorum argumenta refutauit Celeberr. Braunius. (f)

IIII.

- (a) Braun de usufr. parent. in bon. lib. P. I. c. 2. §. 7.
 (b) l. 8. de castr. pec.
 (c) Lauterbach. de pec. adu. irreg. §. 12. disputt. acad. Vol. III. p. 303. Stryk. ad Lauterb. p. 254.
 (d) Leyser. meditt. ad pandect. sp. LXXXII. m. 1.
 (e) d. Nou. c. 1.
 (f) l. c. §. 8. Confer. quoque Lauterb. de pec. adu. irreg. §. 13. disputt. academ. vol. III. p. 303. Brunnem. ad auth. *excipitur C. de bon. quae lib. n. 5.* Idem decision. cent. 1. decif. 92. et Stryk. V. M. tit. de usufr. §. 10.

III.

Tum quoque peculium tale filiofamilias ad-
 quiri voluit Iustinianus, vbi vna cum patre suc-
 cesfit fratri germano, (g) qui l. 13. §. 1. C. de
legit. hered. a se latam abrogauit, eam, opinor, ob
 causam, quia pater cum fratribus defuncti suc-
 cedens coheredis loco est, adeoque eum quid
 praecipere, fas non esset; praesertim cum olim
 a fratribus excluderetur hereditate. (h) Quamuis
 vero Nou. CXVIII. de successione in bona fratris
 sororisue germani, germanaue loquatur, hoc
 tamen ius ad quascunque hereditates patri
 eiusque liberis simul delatas extenditur; (i) sed
 absque ratione. (k) Nam *quod contra iuris ratio-
 nem est introductum, non est producendum ad conse-
 quentias.* (l) Illud autem monendum, non quae-
 cunque bona a fratre relicta peculii aduenticii
 irregularis esse, sed ea tantum, quae pleno iure
 defuncti fuerunt; quo pertinent bona castrensia,
 quasi castrensia, aduenticia irregularia, vt et here-
 ditas filii emancipati. (m) Cum igitur pater in pe-
 culio aduenticio filii ordinario succedit, tum filii
 coheredes partem quidem proprietatis acci-
 piunt, sed vsusfructus apud patrem manet; pro-
 pterea,

(g) Nou. CXVIII. c. 2.

(h) Brunnem, ad auth. *item hereditas C. de bon. quae lib.* n. 2.(i) auth. *item C. de bon. quae lib.*(k) Stryk. V. M. tit. de vsufr. §. 12. Idem de success. ab int.
d. II. c. 1. §. 26. seq.

(l) l. 14. D. d. LL.

(m) Stryk. V. M. tit. quib. mod. vsufr. am. §. 2.

pterea, quod filio viuente idem ipsi legum beneficio competiit. (n) Sed cum Saxonum leges de successione parentum a iure civili recedant, (o) facile inde colligitur, in Saxonia tali modo peculium aduenticium irregulare constitui non posse.

V.

Quarto peculium aduenticium extraordinarium oritur, si pater filio suo, si in potestate sua esse deliisset, hereditatem restituere rogatus multa in fraudem fideicommissi fecisse probatus fuerit. (p) Quod quidem cum Hubero (q) et, qui eum sequitur, Boehmero (r) ad eum casum, si pater in quibuscunque filii bonis dolum committat, vel non ex fide administret, ideo extendere nolim, quod poenam ius istud continet, eamque ob causam plenioram interpretationem respuit. Ceterum hanc legem eam ob causam notandam atque animaduertendam puto, quod ex ea cognoscitur, iam ante Iustiniani tempora extraordinarii peculii speciem in usu fuisse, quippe in qua dicitur, *post decreti autem auctoritatem filio militi comparari debuit.*

VI.

Quinto diuortium a patre iniuste factum constituendi eiusmodi peculii causam esse traditur.

Ob

(n) Stryk. de succ. ab int. d. II. c. 1. §. 89.

(o) Idem l. c. c. 3. §. 3.

(p) l. 50. D. ad Scrum Trebell.

(q) praelect. ad Dig. tit. de pec. §. 2.

(r) introduct. in ius Dig. tit. de pec. §. 18.

Ob id enim pater priuatur bonis, quorum triens monasterio, in quod detrusus, bes liberis pleno iure cedit. (s) Pari modo si vterque parentum sine causa legibus probata diuersi fuerint, bonorum maternorum pars liberis eodem iure defertur. (t) Idque in iure Romano verbis adeo claris traditur, vt mirandum sit, Lauterbachium negare, (v) bona mariti iniustum diuortium facientis ad peculium aduentitium extraordinarium pertinere, cum antea contrarium statuerit. (x) Quod, vt statim appareat, ipsa verba novellae proferam. Sunt autem haec: *Ἐι δὲ παρὰ τὰς ἀφ' ἡμῶν διωρισμένας αἰτίας τολμήσουσι τινες διαλύειν τὸν γάμον, κελεύομεν, εἰ μὲν κατιόντας ἔχοιεν, ἢτε ἐξ αὐτοῦ, ἢτε ἐξ ἄλλου γάμου, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐκείνας δίδουσαι κατὰ τὴν τῶν νόμων τάξιν, καὶ τὸν τε ἄνδρα, τὴν τε γυναῖκα εἰς μοναστήριον ἐμβάλλουσαι, ἐπὶ πάντα τὸν τῆς ζωῆς αὐτῶν χρόνον· καὶ ἐκ τῆς ἐκάστου περιουσίας ἀνά τέσσαρας θυγκίας τοῖς μοναστηρίοις, ἐν οἷς ἐμβάλλονται, ἀφορίζουσαι, τοῦ ἀνδρὸς δηλονότι μὴδὲ χρῆσιν ἔχοντος τοῦ δίδομένου τοῖς παισὶ μέρους, quae auctor versionis, quam authenticam vocant, ita latine reddidit: *Si vero praeter a nobis definitas causas praesumpserint aliqui soluere matrimonium, iubemus, si quidem descendentes habuerint, siue ex ipso, siue ex alio**

(s) Nou. CXXXIII, c. II.

(c) d Nou.

(v) de pecul. adu. irreg. §. 16. disp. academ. vol. III. p. 304.

(x) de pecul. filiof. §. 12. n. 7. disputt. academ. vol. III.

p. 329.

alio matrimonio, substantiam eorum illis dari secundum legum ordinem et tam virum, quam mulierem, in monasterium mitti in omnibus vitae suae temporibus et de singulorum facultatibus quaternas uncias monasteriis, in quibus mittuntur, separari, viro nihilominus neque usum habente datae partis filiis; Non est vero, quod hanc legem in usu esse statuamus, cum diuortium facientes apud nos in monasterium non detrudantur, (y) praetereaque priuata auctoritate diuortia hodie non fiant, sed si coniuges sponte diuersi fuerint, matrimonii iura maneat salua. (*) Neque ad parentes, qui auctoritate iudicis diuortium fecerunt, lex ista est applicanda. Etenim diuortium non est causa tollendae patriae potestatis, neque ob id bonis priuantur parentes, sed diuertentibus tam propria bona, quam usumfructum in peculio liberorum saluum esse oportet. Iustinianus patrem iniusto diuortio matrimonium dissoluentem cum bonis in vniuersum, tam usumfructu in parte liberis destinata eam ob rationem priuare voluit, vt causae diuortii ab ipso propositae usu seruantur. Hanc vero rationem ad nostram rempubl. non pertinere, ex eo colligitur, quod diuortia hodie non nisi ob iustissimam causam conceduntur. De desertione aliter sentiendum videtur. Nam desertor coniugis nullo plane beneficio dignus est, ideoque et successione priuatur, (z) quidni etiam usufructu

(y) Braun de usufr. parent. in bon. lib. c. II. §. 4.

(*) Idem l. c. §. 13.

(z) Stryk, de success. ab int, disl. III. c. I. §. 12.

fructu in bonis liberorum? Idem de adulterio sentit Strykius, qui ad verba compendii Lauterbachiani, *bona ob delictum matris a lege liberis delata, auth. idem est C. D. t.* haec addit, (a) *si scilicet diuerterit, vel adulterium commiserit.* Quo vero iure dicere licet, ob delictum matris liberos peculium aduentitium extraordinarium consequi? Leges certe a Schutzio allegatae silent, neque in aliis quidquam hac de re continetur. Praeterea adulterium successionem quem indignum reddit, (b) non vero patria potestate. Quo fit, vt pater, commisso licet adulterio, vsumfructum retineat. (c)

VII.

Sexto donata a principe ad peculium aduentitium extraordinarium pertinent. (d) Dissentunt hac de re iureconfulti. Alii eiusmodi donationem ad peculium quasi castrense, alii ad aduentitium irregulare referunt. (e) At vero verba, *ad similitudinem castrensis peculii omnem facultatem in eas filii, vel filiae familias habeant*, potestatem tantum filiis eandem fere, quae in castrensis,

(a) idem l. c. §. 13.

(b) adnot. ad Lauterb. p. 259.

(c) Stryk. de success. ab intest. dis. XII. c. 4. §. 3.

(d) Lauterb. de vusufr. paterno §. 13. n. 6. disp. academ. vol. III. p. 1076.

(e) Lauterb. de pec. adu. irreg. §. 14. dispu. acad. vol. III. p. 303. idem de peculii filiorum. §. 12. n. 7. l. c. p. 329. Coccei. ius controu. ciu. tit. de pec. q. 3. Schilter. prax. iur. Rom. ex. XXXXIII. §. 47.

fibus, indultam esse significant, (f) ideoque testandi ius in his bonis filiisfamilias non esse, admodum est credibile. (g) Hanc vero, si tollas, nihil interest, ad quasi castrense referas, nec ne. Quae cum ita sint, parum mihi probatur a Bergero suppeditata distinctio. (h) Is ea, quae filiosfamilias in saeco versanti a principe donantur, ad castrense, quae in toga rempublicam administranti, ad quasi castrense, quae nullo munere fungenti, ad aduenticium irregulare reuoluit. Neque etiam Brunnemanno (i) ad sentendum puto, qui ea se iungi vult, quae patris causa liberis sunt donata. Quod quidem iuri Romano consentaneum, patriis vero moribus parum congruum, qui eam per filios acquirendi potestatem auersantur. (k) Ceterum illud notandum, quae in l. 7. de principe et augusta perhibentur, ad omnes imperii Germanici principes pertinere. (l)

VIII.

Septimo peculium tale nanciscitur filiusfamilias, si pater in aduenticio ordinario iuri a legibus sibi concessio renunciat, atque vsumfructum
 B illi

- (f) Schilt. prax. iur. Rom. ex. XXXXIII. §. 47.
 (g) Huber. praelect. ad Dig. tit. de pec. §. 2. Schilt. l. c.
 (h) Oecon. iur. l. I. tit. 2. §. 2. n. 11.
 (i) Comment. ad l. 7. C. de bon. quae lib. n. 4.
 (k) Stryk. V. M. tit. de pec. §. 5.
 (l) Brunnem. l. c. n. 2. Coccei. ius controu. ciuil. tit. de pec. quaest. 3.

illi permittit. (m) Idque tam expresse, quam tacite, concessio nimirum filio usufructu, fieri potest; ita ut coheredes post mortem eius, in cuius potestate ille fuit, fructus perceptos petere nequeant. (n) Licet enim cuius iuri in fauorem suum introducto renunciare, (o) adeoque, cum ratione usufructus peculium aduentitium regulare ab irregulari differat, sola remissio novam peculio qualitatem conciliare potest. Sunt quidem, qui eiusmodi remissionem validam esse negant, propterea, quod pater filio donare non possit. (p) Sed, ut Tiraquellus monet, refutatio potius est, quam donatio. Apud nos, quin valeat, dubium non est, qui donationes parentum probamus. Atque eandem ob causam, quod fructus tali modo a filiofamilias acquisiti in bonis patris nunquam fuerunt, fratres donationem istam inofficiosam dicere nequeunt. (q) Quin etiam creditores patris obaerati, qui usufructum remisit, fructus vindicare non possunt. (r) Ceterum de remissione tacita usufructus diuersae sunt iureconsultorum sententiae.

(m) Lauterb. de pec. adu. irreg. §. 19. disp. academ. vol. III. p. 304. Compend. Lauterbachian. tit. de pecul.

(n) l. 6. §. 2. C. de bon. quae lib. Carpz. p. II. c. 10. d. 11. Stryk. de success. ab int. d. XI. c. 4. §. 3. Idem ad Lauterb. p. 259. Lauterb. l. c.

(o) l. pen. C. de pact.

(p) Tiraquellus ad l. *si unq. C. de reuoc. donat.* n. 212.

(q) Lauterbach. l. c.

(r) Lyncker consil. r. XXVIII. n. 32.

tiae. Alii fructus praeteritos et perceptos tantum ea peculio aduenticio irregulari adiici, futuros vero quocunque tempore reuocari et vindicari posse, existimant. Verum, monente Lauterbachio, (s) duo constituendi erunt casus. Aut enim de voluntate patris vsumfructum filio concedendi constat, et tunc poenitere non licet, quia iure, quo quis se abdicauit, vti fas non est: aut de voluntate ista non constat, tunc fructus, quamuis voluntate patris percepti, peculio isti non adiiciuntur. Idem quoque Lauterbachius exceptiones a Trentacinquo l. l. resol. 5. congestas, quod iuris rationi non congruunt, reiicit. Quia vero administrationi, quam leges tribuunt, hoc modo pater renunciasset non videtur, remisso licet vsumfructu, eam nihilo minus penes patrem esse puto.

VIIII.

Aliam peculii huius speciem finxerunt P. Mullerus (t) et Tabor, (v) qui vsumfructum filiofamilias in re aliena legatum, integrum ei acquiri ideo statuunt, quod seruitutem seruitutis esse vulgo negatur. (x) Tametsi vero haec iuri nostro non plane aduersantur, quod vsumfructus patri in iis tantum bonis conceditur, quae filius adquisiuit *non ex eius substantia, in cuius potestate est,*

B 2

est,

(s) l. c.

(t) Iurisprud. element. disput. XVIII. th. 4. lit. c. n. 3.

(v) de patria potest. c. III. n. 7. Tractat. t. II. p. 932.

(x) l. 1, D. de vsumfr. legato.

*est, sed ab aliis quibuscunque causis, quae ex liberalitate fortunae, vel laboribus suis ad eum perueniunt: (y) huic tamen legi praeferenda videtur alia, (z) qua Iustinianus sancit, ut usufructus filiofamilias legatus apud patrem remaneat, licet ille mortem vel naturalem, vel civilem subierit. (a) Lex enim haec e quinquaginta decisionum numero est, et illam, cuius verba modo adduxi, aetate superat. (b) Lauterbachius diversas iureconsultorum hac de re opiniones conciliaturus (c) Iustinianum, dicit, in hac lege vlt. C. de usufructu legem 6. C. de bonis, quae lib. et totum ius antiquum esse interpretatum. Quo vero iure id dicere liceat, non reperio. Mihi quidem legem istam paullo attentius intuenti visum est, Iustinianum quaestionem solum inter iureconsultos agitatam, vtrum usufructus filiofamilias vel seruo legatus eius morte exspiret, nec ne, decidere, non vero ius antiquum per L. 6. C. de bonis, quae lib. abrogatum restituere. Obstare quidem videntur verba, *Et ideo sancimus in huiusmodi casibus, neque si seruus vel filiusfamilias in praefatos casus incidit, interrumpi patri, vel domino usufructum, qui per eos acquisitus est, sed manere intactum: sed expressam iuris mutationem iis contineri, nemo affirmabit. Haec potius**

(y) l. 6. C. de bon. quae lib.

(z) l. vlt. C. de usufr.

(a) Hahn. disfertt. iurid. dis. V. th. 27.

(b) Brunnem. ad d. l.

(c) de pec. filiorum, §. 12. n. 4. disp. academ. vol. III. p. 326.

tius vis verborum istorum esse videtur: fancimus, vt vsusfructus mortuo filiofamilias, cui legatus, non ad dominum reuertatur, sed ad patrem transeat. Cum itaque ne vnico quidem verbo declaret Iustinianus, se velle, vt contra normam L. 6. C. *de bonis, quae lib.* (qua statuit, quae res peculio aduenticio subiiciantur) vsusfructus filiofamilias relictus patri adquiratur, atque ita regula ista, dispositio specialis posterior tollit generalem priorem, applicari nequeat: haud absolum esset cum Mullero contendere, viuente filiofamilias patrem vsusfructu plane excludi, quia seruitus seruitutis esse non potest. Quod si vero responderis, iuris rationi non esse contrarium, vt dicatur, patrem vsusfructu filio legato, aequae ac rebus aliis ab eo acquisitis vt, frui, cum regulae, quae de seruitutibus propositae sunt, nonnunquam exceptionem admittant, me dissentientem non habebis. Nam iure quidem antiquo vsusfructus integer ad patrem pertinebat: sed id verbis generalibus L. 6. C. *de bonis, quae lib.* sublatum esse, tanto magis verisimile est, quod nulla lege patris ius in vsusfructu saluum esse iubeatur. Accedit etiam illud, quod regula ista, *seruitus seruitutis esse non potest*, de seruitutibus praedialibus tradita est, eamque ob causam, licet personalibus eam applicari velis, de eo dubitari posset, an ad personales a legibus constitutas, cuiusmodi est vsusfructus patris in bonis liberorum, pertineat. Quae cum ita sint,

patrem, non integrum vsumfructum, sed eius fructus tantum consequi, puto, idque auctoritate legis 6. C. *de bonis, quae lib. commotus.*

X.

Peculium quoque aduentitium extraordinarium filiofamilias adquiri statuit Tiraquellus, (d) si pater tutor filii praedium a se venditum retrahit. Rationes hae subiiciuntur. Qui et sibi et aliis adquirere potest, si quid acquirit, quod aliis adquirere non potest, sibi totum acquirit, e. g. liber homo b. f. seruiens, cui omne debetur, quod e re nostra non acquirit. Deinde, si quis propter factum suum sibi non potest adquirere, vt pater, qui vendidit, nec per alium potestati suae subiectum potest, quod argumentum a legato seruo relicto ductum est. Verum enim vero nescio, an in hanc sententiam concedam, propterea, quod argumenta a seruis petita huic quaestioni decidendae minus apta videntur. Nam pater tutor vel curator filii non suo, sed filii nomine retrahit, (e) neque id agit, vt venditum a se praedium recuperet, sed vt id filio tanquam proximo cognato restituatur. Neque obstare potest, quod alias pater rebus filii vtitur, fruitur, quia, vt ipse Tiraquellus fatetur, (f) quod principale est non irritum redditur ob accessorium, siue sequelam vitiosam; qui etiam
exinde

(d) de retract. lignag. §. 1. gl. 9. n. 70. seqq.

(e) Schroeter. in resolutt. difficil. legg. cod. p. 354.

(f) l. c. n. 69.

exinde concludit, patrem filio pecuniam donantem, vt ea fundus ab eo venditus redimatur, vsufructu non excludi. Hoc commodum est secundarium, sufficitque, dominium filio adquiri. Quoniam itaque pater sua quidem pecunia, nomine tamen filii rem venditam redimit: at tamen ea peculio aduenticio ordinario filii subiicitur, quia administrator, cuius munere pater fungitur, non sibi, sed ei, cuius nomine contrahit, acquirit. (g) At si ipse filius, vel eius tutor rem a patre venditam retrahit, cuius tunc erunt fructus? Respondeo patris. (h) Huic enim leges in omnibus rebus, quas legislatoris arbitrium non exemit, vsufructum constituunt. Refragari quidem videntur l. vlt. pr. C. *de bonis, quae lib. verba, vbi aduersus eius voluntatem filius haereditatem, vel legatum vel fideicommissum, vel aliud quidquam ex quocunque titulo, siue donationis, siue contractus sibi adquirere maluit.* Sed haec eo tantum referenda esse arbitror, si filius inuito patre contraxit. Neque praedium a filiofamilias reuocatum e re patris adquisitum esse, dici potest, quia id post alienationem in patris bonis esse desiit, neque filiofamilias id patris causa, sed suo iure est consecutus. (i) **Quin**
B 4 etiam

(g) Stryk. de success. ab int. d. VI. c. 2. §. 24.

(h) Reinkingk. de retractu consang. q. II. n. 444. Lynker resp. XI. n. 24. Braun de vsufr. parent. in bon. lib. c. III. §. 6. qui ibi aduersariorum argumenta refellit.

(i) Reinkingk de retract. consang. q. II. n. 445.

etiam illud tenendum est, peculium esse vniuersitatem, (k) adeoque in ea rem succedere in locum pretii. Si itaque filiusfamilias vel eius tutor pecunia aduenticia redemerit, praedium redemptum eodem erit loco, quo fuit pretium. Alias enim parentes occasionem haberent, liberos usufructu in peculio aduenticio irregulari defraudandi.

XI.

Affert quoque Strykius speciem aliquam peculii, de quo agimus. (l) Is patrem non melioris conditionis esse aliis usufructuariis, ideoque bonis filii abutentem usufructu priuari, existimat. Hanc vero sententiam, in qua et Lauterbachium (m) aliosque ab eo nominatos esse video, vel ideo tueri nolim, quod iura parentibus plus fauent quam aliis, Quare quod nonnunquam fieri solere tradit Strykius, vt patri male administranti curator adiungatur, id semper obseruandum esse puto, ne legibus simus duriores. Quod vero Faber arbitratur, (n) patrem liberis alimenta denegantem vel bona dilapidantem, qui liberos fame perire patiatur, usufructui tacite renunciasset videri, id a iuris ratione haud alienum esse puto. Licet enim
leges

(k) Lauterb. in disert. de pec. aduent. §. 2. dispu. acad. vol. III. p. 299.

(l) vf. mod. pand. tit. quib. mod. usufr. amitt. §. 6.

(m) de usufr. paterno §. 40. n. 4. dispu. acad. vol. III. p. 1088.

(n) Cod. definit. l. VI. t. 36. def. 13.

leges parentibus aliquantum indulgeant, eorum tamen sceleribus haud patrocinantur.

XII.

Frustra quoque huic peculio accensetur pecunia Iustrica, (o) quam Bergerus ob voluntatem donantis tacitam ei adiciendam esse putat. Sed nescio, an huic sententiae subscribendum sit, cum leges (p) omnia ad peculium aduenticium ordinarium referant, quae filius filiae ex *alia causa* adquisiuit. Quoniam igitur regulam aliquam generalem Iustinianus constituit, ab ea temere non est recedendum; praesertim cum adquisitio peculii aduenticii extraordinarii contra eam introducta sit, ideoque ad casus non expressos extendi nequeat. Quare cum Carpovio (q) Engelbrechtio (r) Cocceio (s) Leyse- ro (t) et Braunio (v) haec munera peculii aduenticii ordinarii loco haberi, puto; quae sententia iuri magis consentanea videtur, quam Brunnemanni (x) et Radouii (y) ad castrensia

B 5

bona

(o) Stryk. ad Lauterb. p. 260. Boehmer. introduct. in ius digest. tit. de pec. §. 20. Beyer delineat. iur. ciuil. tit. Inst. per quas person. §. 26. Berger. oec. iur. l. II. t. 2. §. 33.

(p) §. 1. I. per quas pers. cuiq. adquir. l. 6. C. de bon. quae lib.

(q) P. II. c. 24. d. 18.

(r) compend. iurisprud. tit. de pec. §. 4.

(s) ius controuers. ciu. tit. de pec. q. 13.

(t) Meditt. ad pand. sp. 166.

(v) de vsufr. parent. in bon. lib. p. I. c. 3. §. 4.

(x) ad l. I. D. de collatione n. 23.

(y) disert. de pecun. Iustr. c. III. §. 9.

bona ea referentium. Boehmeri quoque opiniononi eam anteponendam puto, qui in hoc ab iis, quos antea nominavi, dissentit, quod iustriam pecuniam ad peculium profecticium pertinere existimat, si patris causa ea fuerit donata. (z) Moribus enim nostris haud conuenire arbitror, vt filiofamilias patris causa donata peculio profecticio subiiciantur.

XIII.

Huc quoque feudum a filiofamilias adquisitionem pertinere volunt complures (a) ea ratione adducti, quod concedens feudum id agat, vt vsusfructus in accipientem transferatur, quodque filium ministeria feudalia obeuntem commodum e feudo percipere par esset. Alii, quorum in numero est Struuius, (b) ad peculium castrense id referri malunt, a quibus non plane dissentit Strykius. (c) Cocceius feudum militiae causa filiofamilias non concessum e. g. rusticum, ad extraordinarium aduenticium referri posse existimat. (d) Beyerus ad causam
impul-

(z) ius eccles. protest. III. 42. 46.

(a) Lauterbach. in dis. de peculii filiorum. §. VII. n. 9. disputt. academ. vol. III. p. 329. Idem de pec. aduent. irreg. §. 17. disp. acad. vol. III. p. 304. Lauterb. compend. tit. de pec. Stryk. in adnott. ad Lauterb. p. 259. Idem in v. mod. pand. tit. de pec. §. 9.

(b) syntagma iur. feud. c. V. aph. 15. n. 4.

(c) adnott. ad Lauterb. p. 259.

(d) ius controu. ciuil. tit. de pec. q. 11.

impulsiuam respiciendum putat, (e) ob quam feudum filiofamilias datum castrensi peculio saepius esset adiudicandum. Consultissimus Emminghaus alia omnia sentit. (f) Is vsumfructum feudi patri putat adquiri, nisi id vel militia fuerit partum, vel a principe donatum, vel ea lege esset relictum, ne pater vsumfructum consequeretur. Cuius sententiae hae sunt rationes. Deficientibus legibus feudalibus, decisio causarum clientelarium e iure Romano petenda est. Iam vero nulla de hac quaestione in libris consuetudinum feudalium reperitur lex. Ergo iuris Romani premenda sunt vestigia, quod patri in quibuscunque bonis ab ipso non profectis, vsumfructum largitur. Ipsae quoque consuetudines Germaniae proximo agnato vsumfructum feudi adsignant. Quae cum iuri nostro quam maxime sint consentanea, sequitur, vt alii a Viro Consultissimo haud nominati casus supersint, quibus pater vsumfructu feudi filio dati careat, puta 1) si filius in feudo heres scriptus inuito patre hereditatem adierit; 2) si cum patre in feudo extra Saxoniam successerit; 3) si pater feudum filio restituere rogatus multa in fraudem fideicommissi fecerit. Quamuis vero illud largiendum sit, moribus Germaniae obtinuisse tutelam legitimam vsumfructuariam, eamque patri quoque esse

(e) delineat. iur. ciuil. Dig. de pec. pos. 23.

(f) disl. de vsufr. patris in bonis liber. maxime feudal. c. II. m. 2. §. 22. seqq.

esse delatam, idque in quibusdam terris vsu hodie obtinere: non tamen inde confici puto, patri tanquam tutori legitimo eum, quem leges Romanae formarunt, deferri vsufructum. Nam tutela feudalis finitur, simulac pupillus pubertatem feudalem attigit, id est, si in Saxonia annua XVI. extra eam XIII. vel XVIII. expleuit. Tutela autem sublata, tollitur vsufructus, qui tamen iure Romano soluta demum patria potestate exspirabat. Quae cum ita sint, Consultissimi Emminghausii opinionem extra omne dubium positam esse, non arbitror. Ceterum quaestio de feudo filiofamilias donato superflua videtur Beyero, (g) quia eiusmodi donationem plerumque e vestigio sequeretur separata oeconomia.

XIIII.

Bonorum aduenticiorum extraordinariorum numero etiam haberi volunt seruum ea lege filio donatum, vt statim manumittatur, (h) Quanquam vero Iustinianus expressè dicit, (i) patriam potestatem non obstare, quo minus seruus manumittatur: ex eo tamen non sequitur, vt is ad peculium irregulare pertineat, propterea quod filius nulla ex eo emolumenta percipit. Atque eandem esse puto rationem pecuniae ea lege datae, vt creditoribus inde satisfiat, quam

(g) delin. iur. ciuil. tit. Dig. de pec. pos. 22.

(h) Lauterb. de pec. adu. irreg. §. 18. dispu. acad. vol. III.

P 304.

(i) l. f. §. vlt. C. de bon. quae lib.

quam nonnulli eodem, quo seruus, loco esse dicunt. (k)

CAPVT III.

DE IVRIBVS FILIIFAMILIAS
IN PECVLIO ADVENTICIO
EXTRAORDINARIO.

- I. De iis, qui tale peculium acquirere possunt.
- II. Filiusfamilias non solum dominium, sed etiam vsu-
fructum in hoc peculio habet.
- III. Testari de eo non potest.
- IIII. Mortis causa vero donare.
- V. Inter viuos libere de hoc peculio disponit.
- VI. Cum patre contrahit.
- VII. Pro patre fideiubet.
- VIII. Patri recte donat.
- VIIII. Qua ratione pater ei donare possit.
- X. Matri hodie donare potest.
- XI. Cum fratre contrahere licet.
- XII. Mutuum contrahit.
- XIII. Retrahit praedium a patre venditum.
- XXIII. Parentes praedium a filiofamilias venditum retra-
hunt.
- XV. Vindicat neglectis sollempnitatibus a patre vendita.
- XVI. Restituitur filiusfamilias aduersus facta patris tutoris.
- XVII. Litigat cum quibuscunque.
- XVIII. Etiam cum patre.
- XVIII. Vtitur beneficio competentiae.
- XX. Debitum filii peculiare cum debito patris non com-
pensatur.
- XXI. Actio de peculio in his bonis cesfat.
- XXII. Vt et tributoria.

XXIII.

(k) Braua de vsufr. parent. in bon. lib. p. II. c. 2. §. 16.

- XXIII. Excusso peculio profecticio filiusfamilias in subsidium conueniri nequit.
- XXIII. Ob delictum filiusfamilias conuenitur.
- XXV. Fruitur ratione huius peculii hypotheca tacita in bonis patris.
- XXVI. De praescriptione rerum peculii aduenticii irregularis.
- XXVII. Non confertur. Sublata patria potestate cesfat qualitas peculii.

I.

His itaque praemisissis nunc age consideremus, quae iura filiofamilias in hoc peculio leges indulserint. Perspicuitatis quidem ratio postulare videtur, ut ante, quam ea exponam, qui peculium aduenticium irregulare acquirere possunt, definiam. Sed cum de filiisfamilias loqui instituerim, verendum, ne actum agam, si definitioni personarum adquirentium diutius inhaeream. Nam per se quisque intelliget, neminem patriae potestati non subiectum eius generis peculium adipisci, nihilque interesse, siue per iustas nuptias, siue per legitimationem, siue per adoptionem in patriam potestatem quis fuerit redactus. (1) Quin etiam, qui iuris Romani non plane est ignarus, illud perspiciet, peculia, de quibus agimus, tam a filiis, quam a filiabus acquiri (m) cum masculino

(1) Lauterb. de pecul. filiorumf. §. 31. n. 1. disput. acad. vol. III. p. 312.

(m) l. 7. C. de bon. quae lib.

no vocabulo etiam foemininae contineantur. (n) Illud quoque facile est, eos, quibus alia sunt peculia, non impediri, quo minus irregularia adventicia adquirant. (o)

II.

Primum ergo filiusfamilias tam naturaliter, quam ciuilitur peculium hoc possidet. (p) Deinde vsusfructus, quem leges patri in aduenticiis ordinariis vindicant, in eiusmodi bonis cessat, ideoque filiusfamilias iis aeque vitur ac paterfamilias re sua. (q) Quare cum filiusfamilias pleno iure tale peculium teneat, sequitur, vt praeter fructus et reliquas quoque accessiones capiat. Thesauri vero in fundo peculiari a filio reperti dominium quidem inuentori adquiri, vsusfructum vero patri, statuendum est, quod hunc leges omnibus iis, quae fortunae beneficio filio obuenerunt, frui iubent. (r) Neque dubium plane est, quin filiusfamilias in adoptionem datus hunc vsusfructum saluum retineat. (s) Iustinianus enim, positis patriae potestati arctioribus limitibus, in arrogatione ius anti-
quum

(n) l. 45. §. 1. D. de leg. 2. Lauterb. de pec. adu. irreg. §. 9. disp. acad. vol. III. p. 302.

(o) Lauterbach. l. c.

(p) Lauterb. l. c. §. 21. p. 305.

(q) l. 50. D. ad Sctum Trebell. l. ult. pr. §. 5. l. 7. C. de bon. quae lib. Nou. CXVII. c. 1. N. CXVIII. c. 2.

(r) Lauterb. de vsufr. paterno. §. 19. n. 3. 4. §. 28. n. 4. disputt. academ. vol. III. p. 1079. 1083.

(s) arg. l. 15. §. 4. D. de castr. pec.

quum sustulit, constituitque, vt patri arrogatori in iis bonis, quae extrinsecus obueniunt filiofamilias, nihil nisi vsusfructus adquiratur. (t) Quia ergo arrogatorem non plus iuris consequi voluit, quam naturalis habuit, sequitur, vt adoptans plus adipisci nequeat, sed vt is vsufructu aequae careat, si adoptatus peculium aduenticium irregulare ante adoptionem consecutus est.

III.

Praeterea quoque libera huius peculii administrandi potestas data. (v) At quaenam? Si leges (x) simpliciter essent accipiendae, tam inter viuos, quam mortis causa de illo disponere liceret: Quia vero in Nou. CXVII. c. I. Iustinianus verbo *διοικεῖν*, quo testamentifactio non continetur, vititur, atque *praeter hos*, inquit, *qui castrense peculium, vel quasi castrense habent, si quis alius filiusfamilias testamentum fecerit, inutile est, licet suae potestatis factus decesserit* (y) et alibi expressis verbis dicit, (z) filiisfamilias nullam de bonis suis testandi facultatem se concedere, nisi antiqua lege ea iam sit indulta i. e. in bonis castrensis et quasi castrensis: merito statuendum erit, testamentifactionem in aduenticiis
extraor-

(t) §. 2. I. de adquis. per arrogat.

(v) N. CXVII. c. I. §. 1.

(x) l. 7. et l. ult. §. fin. C. de bon. quae lib.

(y) pr. I. quib. non est perm. fac. test.

(z) l. pen. C. qui test. fac. posf.

extraordinariis nullam esse, (a) nisi forte lege aliqua provinciali ea sit concessa, id quod iure Wurtembergico et Frisico factum videmus. (b) Ad pias tamen causas de peculio isto filium testari, ideo, quod eiusmodi testamenta ab omnibus et singulis solemnitatibus iure Romano praescriptis liberantur, (c) statuere licet; (d) quamvis Lauterbachius dissentire videatur. (e) Patris quoque consensu, quod eius non interfit, non opus esse, putat Mendo. (f) Verum Schilterum potius sequendum arbitror, qui verbis c. 4. *de sepult.* in 6. paternum ad sensum iure pontificio exigi docet. (g) Tametsi vero filius familias testamenti faciendi ius non habet, id tamen pater a principe ipsi impetrare potest. (h) Si autem pater filium suum ad actum testandi

C
eman-

- (a) Viglius ad tit. I. quib. non est perm. fac. test. n. 16. Lauterb. de pec. adu. irreg. dispu. acad. vol. III. p. 307. Idem de pec. filiorum. §. 14. n. 5. l. c. p. 336. Huber. praelect. ad I. tit. quib. non est perm. fac. test. §. 2. Stryk. Caut. Testam. c. III. §. 35.
- (b) Lauterb. de pec. aduent. irreg. §. 28. dispu. acad. vol. III. p. 308. Lynker. anal. ad Struuii Syntagma iur. ciuil. XXVIII. tit. 1. th. 7.
- (c) c. 10. 11. X. de testam.
- (d) Vigl. ad tit. I. quib. non est perm. fac. test. §. 17. Stryk. l. c. §. 38. Tholosan. Syntagm. iur. vniu. l. XI. c. 8. §. 20. Ludou. vsu pract. distinct. iurid. p. II. tit. de pec. p. m. 15.
- (e) de pec. aduent. irreg. §. 28. l. c. p. 308.
- (f) de iure acad. l. III. n. 439.
- (g) prax. iur. Rom. ex. XXXVIII. §. 15.
- (h) Stryk. l. c. §. 32.

emancipavit, testamentum nihilominus est infirmum. (i)

IIII

E contrario, quin mortis causa donatio ex his bonis a filiofamilias fieri possit, nullum plane est dubium. (k) Maior vero libertas data est filiofamilias aduenticia irregularia donanti, quam regularia. Hic patris consensu indiget, (l) non vero ille. (m) Id tamen, quod Strykius cautelae loco suppeditat, (n) ut donatario praesente et donationem acceptante donetur, non plane necessarium esse puto, quia et in absentem atque ignorantem collata donatio iure fideicommissi valet. (o) Quoniam igitur filiusfamilias, cui peculium extraordinarium est, mortis causa donare potest, sequi videtur, ut testamentum eius clausula codicillari munitum instar donationis m. c. subsistat. Sed distinguendum erit, ut in hac quaestione monet Strykius, (p) utrum verbis generalibus, e. g. *hoc testamentum valere volo, quacunque ratione poterit*, an specialibus, e. g. *si hoc*

(i) Lauterb. de pec. aduent. irreg. l. c.

(k) l. 7. §. 4. D. de donatt. l. 25. §. 1. D. de m. c. donatt.

(l) LL. citatt.

(m) arg. Nou. CXVII. c. I. l. 7. C. de bon. quae lib. Berlich. III. c. I. n. 21. Ludou. vsu pract. distinct. iurid. tit. de pec. dist. 4.

(n) l. c.

(o) l. 75. l. 77. §. 26. D. de legat. 2. Berg. oecon. iur. l. II. tit. 2. §. 27.

(p) Caut. testam. c. III. §. 37.

si hoc testamentum vim testamenti non habebit, vt iure codicillorum valeat, volo. Illo casu, quia m. c. donatio verbis testatoris comprehenditur, testamentum qualitatem m. c. donationis consequitur; non vero hoc, quia is, qui codicillari voluit, non censendus est m. c. donare voluisse. Alia vero esset ratio, si mentio m. c. donationis in clausula esset facta. (q)

V.

At si dispositiones inter viuos respicias, maiorem filiofamilias datam esse licentiam reperies. In lege (r) expresse dicitur, *si quidem perfectae aetatis sint, licet sub potestate sint, licentiam habeant, quo volunt modo disponere.* Vnde colligitur, filiosfamilias impuberes et minores non nisi tutorum curatorumue auctoritate vel consensu de rebus suis disponere, ad maiorem vero aetatem proVectos patrumfamilias instar bona aduenticia irregularia administrare, (s) ita tamen, vt filiafamilias in Saxonia curatoris consensum in causis quibusdam adhibeat. Eaque administratio non ad extraiudicialia solum, sed et ad iudicialia pertinet. (t) Bergerus quidem, (v) Brunneman-

C 2

nus

(q) confer. Stryk. l. c.

(r) Nou. CXVII. c. I.

(s) Lauterb. de pec. aduent. irreg. §. 23. disputt. acad. vol. III, p. 306. P. Muller, iurisprud. elem. disput, XXIII. cor. 3.

(t) Huber. praelect. ad D. tit. de iudic. §. 15.

(v) oeccon. iur. l. III, tit. 7. §. 1.

mus (x) et Strauchius (y) distinguunt, vtrum peculium legis beneficio filio fuerit adquisitum, an patris voluntate indirecta. Hoc casu patris consensu opus esse filio in iudicio agenti, non vero illo, contendunt. Idem quoque Lauterbachio placet, (z) patris auctoritatem et consensum ideo exigenti, vt iudici constet, eius non esse vsumfructum, cum quo Ludouici consentit, (a) qui illud addit, patrem ad consentiendum cogi posse. Sed ignorant iura hanc distinctionem. Lex enim, (b) qua sententia ista nititur, de patre, qui filii tutelam, seu curam suscepit, loquitur, id quod Gothofredus obseruat. Si ergo pater tutor non est, neque filius iustam aetatem attigit, tutoris siue curatoris administrantis consensu opus est sine vlllo bonorum discrimine. Aduersario vero negante, filio ius esse secum in iudicio agendi, exigui erit laboris, qualitatem peculii, de quo contenditur, ob oculos ponere.

VI.

Illud vero quaerendum, vtrum filiofamilias de rebus eiusmodi cum patre contrahendi ius sit, nec ne? Obstare videtur, quod pater et filius
iure

(x) commentar. ad l. vlt. C. de bon. quae lib.

(y) disert. ad ius Iustin. disc. XXI. §. 12.

(z) de pec. aduent. irreg. §. 24. disputt. acad. vol. III. p. 306.

Idem de peculii filiorum. §. 14. n. 4. l. c. p. 336.

(a) vs. praet. distinct. iurid. p. II. tit. de pec. p. m. 13.

(b) l. vlt. pr. et §. 1. C. de bon. quae lib.

iure Romano pro vna persona habebantur, (c) adeoque obligatio, aut actio, inter patrem et filium nasci non poterat. (d) Sed leges, quibus haec sententia roborari solet, de iis tantum rebus explicandae sunt, quae patri acquiruntur, (e) non vero de iis, quarum dominium et vsusfructus filio conceditur, quippe quae iureconsultorum istorum aetate, quorum opiniones ibi traduntur, nondum erant cognitae. Itaque cum modo (f) *ad similitudinem castrensis peculii omnis facultas* liberis permittitur, modo (g) *licentia quo, volunt modo disponere*, modo (h) inter patrem et filium de rebus castrensibus contrahi posse dicitur: iure meritoque colligitur, filium-familias de bonis his valide cum patre pacisci. (i) Hac in quaestione dissentientem habeo Goeddeum, (k) qui filium cum patre contrahere posse negat, ob defectum iuris familiae, (id quod in castrensibus contrahendi licentiam tribue-

C 3

bue-

(c) l. vlt. C. de impub. et alior. subst. §. 4. I. de inutil. stipul.
 (d) l. 2. D. de contrah. emt. vendit. l. 7. D. de O. et A. l. 16.
 D. de furt.

(e) d. §. 4. I. de inutil. stipul.

(f) l. 7. C. de bon. quae lib.

(g) Nou. CXVII, c. I.

(h) d. l. 2. pr. D. de contrah. emt. vend.

(i) Lauterb. de pec. adu. irreg. §. 23. disp. acad. vol. III. p. 308. Hahn. disert. iurid. disc. II. th. 31. Struuii Syntagm. iur. ciuil. exercit. VI. th. 42. Berger. oecon. iur. l. III. t. 1. §. 6. n. 2. Stryk. ad Laut. p. 299. Lynker, decis. 1349.

(k) de contrah. et committ. stipul. c. VII. §. 43.

bueret) et quod Nou. CXVII. de iis tantum esfet accipienda, quibus iure stipulari liceret. Consentit fere cum hoc Lynkerus (l) qui l. 4. D. *de iudic.* hanc sententiam stabiliri dicit, cuius haec sunt verba, *lis nulla nobis esse potest cum eo, quem in potestate habemus, nisi ex castrensi peculio.* Lex vero ista e Caii L. I. *ad edict. prouinc.* exscripta parum praesidii continet, dum Caii aetate non alia quam profecticia et castrensia bona filiis concedebantur. Sed quorsum haec disputo? Grauisimorum iureconsultorum sententia patrii mores dudum a iuris Romani austeritate recesserunt, et contractus inter patrem et filium initos probarunt. (m) Vt autem filio cum patre de bonis castrensibus vel quasi contracturo cauendum putat Strykius, (n) vt exprimatur, qua de re contractus sit initus: ita in aduenticiis irregularibus idem seruandum puto, ne litigandi materia ministretur.

VII.

Ex iis igitur, quae de facultate contrahendi dicta sunt, per se quisque intelliget, nihil iam obstare, quo minus pro patre filiusfamilias fideiubeat, id quod et Goeddeus, diuersa licet de contractibus inter patrem et filium sentiat, vberius docet, simulque aduersariorum argumenta refutat. (o)

VIII.

(l) anal. iur. vniuers. ad I. l. III. t. 20. §. 6.

(m) Beyer. delin. iur. Germ. L. I. c. 26. pos. 45.

(n) caut. contract. l. 1. c. 2. §. 26.

(o) de contrah. et committ. stip. c. VII. n. 60. seqq. quem vide.

VIII.

An vero patri donare licet? Cum leges liberum disponendi, adeoque quocumque modo paciscendi contrahendique arbitrium filiofamilias concedant et donationem e peculio castrensi factam probent, (p) idem in hoc licitum esse, tam inter viuos, quam mortis causa, affirmare non dubito. (q) Neque enim obstant verba, *filiusfamilias donare non potest, etiamsi liberam peculii administrationem habeat*; (r) quippe in quibus de peculio profecticio sermo est, (cum vox peculii absolute posita profecticium innuat) (s) quibusque de donatione in extraneum collata agitur. (t) Iure tamen Saxonico electorali (v) aliud introductum, quo filiofamilias minores patribus donare prohibentur, licet magistratus auctoritas interuenerit. Idem vero ius rebus mobilibus a parentibus liberos donari patitur. (x)

VIII.

Non autem vt filiofamilias peculio aduenticio extraordinario instructo pater possit donare, ex iis, quae iam dixi, sequitur. Quare hoc loco

C 4

quaestio

(p) l. 3. §. 4. D. de donatt. inter v et v.

(q) Lauterbach. de pec. adu. irreg. §. 25. disp. acad. Vol. III. p 307. Carpz. resp. l. VI. t. 10. r. 118. n. 8. seqq. Beyer. delin. iur. Germ. l. I. c. 26. pos. 42.

(r) l. 7. D. de donatt.

(s) Berger. oecon. iur. l. II. t. 2. §. 33. n. 3.

(t) Carpz. l. c. n. 10.

(v) decis. 23.

(x) Carpz. l. c. n. 12. Berger. oecon. iur. l. c. §. 28. n. 3.

quaestio ista erit examinanda. Iure Romano pater filio donare non potest, (y) eam videlicet ob rationem, quia pater ob vinculum patriae potestatis sibi ipsi donare videtur. (z) Cum ergo a patre profecta filio adquiri nequeant, neque introductis peculiarum diuersis generibus id sit mutatum, (a) eiusmodi donatio ad peculiarium profecticum referenda est, quae morte demum, vel emancipatione confirmanda et post mortem patris conferenda. (b) Quasdam vero donationes inter patrem et filium ius etiam Romanum permittit, vt militiae, (c) studiorum (d) et matrimonii causa, (e) vel ob bene merita, (f) neque minus iureiurando confirmatas. (g) Haec moribus nostris contraria videntur Strykio, (h) qui aequitati non conuenire arbitratur, vt donatio patris hodie sit irrita, praesertim, si de serua patris voluntate constaret. Quin etiam pater donans filium emancipasse videtur. (i) In foro certe Saxonico consuetudine obtinuit, vt rerum mobi-

(y) l. 11. C. de donatt.

(z) Huber. praelect. ad I. tit. de donatt. §. 6.

(a) l. 6. C. de bon. quae lib.

(b) Gail. obseruatt. l. II. obs. 38. n. 12.

(c) l. 11. D. de castr. pec. l. 1. C. cod.

(d) l. 50. D. fam. ercisc. l. 4. C. de aduoc. diuers. iudic.

(e) Carpz. p. II. c. 12. d. 22. n. 4. 5.

(f) Tiraquell. ad l. si vnquam C. de reuoc. donat. p. m. 120. n. 20.

(g) Carpz. l. c. n. 7.

(h) Vl. mod. pand. tit. de pec. §. 5.

(i) Carpz. l. c. n. 15.

mobiliū donatio a patre profecta omnino sit valida, non modo earum, quas ius Saxonicum commemorat, (k) i. e. quae ad instruendam militiam faciunt, sed quarumcunque. (l) Sunt quoque, qui strenas, quibus parentes liberos calendis Ianuariis munerant, his hodie adquiri putant. (m) Quae cum ita sint, statuere licebit, quascunque donationes parentum hodie esse ratas, idque ea maxime de causa, quod apud Germanos pater et filius pro vna persona non sunt habiti: (n) donata vero res non ad peculium aduenticium irregulare, sed ad regulare pertinebit, quamuis filius bona ad illud spectantia iam antea adquisiuerit.

X.

Nunc ad matrem venio. Haec filio in patria potestate constituto olim donare non poterat, (o) quia eiusmodi liberalitate non filio, sed patri fuisset adquisitum. At inter virum et uxorem donationes erant prohibitae. (p) Postquam vero filiis familias peculia concessa sunt, eamque ob causam non omnia illis data in patrem transire coeperunt, lex ista in vsu esse desit. Quare

C 5

quae

(k) Ius prouinc. lib. I. art. 10.

(l) Carpzou, p. II. c. 12. d. 22. d. 9. seq. Thomaf, de vsu iur. pat. Rom. c. II. §. 4.

(m) Richter. semicent. quaest. q. 45. Wildubgel chronosopia leg. c. III. de eo quod iust. circa nou. ann. §. 23.

(n) Heineccii elem. iur. Germ. I. I. §. 143.

(o) l. 3. 4. D. de donatt. inter V et. V.

(p) tit. D. de don. inter V et. V.

quae hodie filiofamilias a matre donantur, ipsi procul dubio adquiruntur. (q) Anne vero mater donatione sua peculium aduentitium extraordinarium augere potest? Hac eam conditione, ne vsufructum pater consequatur, filio donare et hac ratione extraordinarium peculium aduentitium vel constituere, vel augere, arbitror, ob verba Iustiniani, (r) *sancimus igitur, licentiam esse matri--- donare, aut etiam per ultimam relinquere voluntatem*, quibus tam de collatione inter viuos, quam ea, quae m. c. fit, expresse agitur, quod particulae *aut etiam* satis superque indicant. Quod si vero mater ea lege filio quid donauerit, aut legauerit, vt id in castrensi peculio habeatur, id quidem huic peculio non adgregatur, (s) ea vero voluntatis est vis, vt patre ab vsufructu excluso, donata ad extraordinaria aduenticia referantur. (t)

XI.

Iam illud inquirendum, an conuentio de bonis hisce inter fratres, qui sub eadem potestate sunt, valeat. Naturalem quidem, non vero civilem, nasci obligationem inter fratres, nisi de castrensibus, vel quasi castrensibus, aut aduenticiis irregularibus pactum fuerit in initum, contendit Struvius.

(q) Carpzou. p. II. c. 12. d. 23. Stryk, V. mod. pand. tit. de donatt. inter V. et V. §. 2.

(r) Nou. CXVII. c. I.

(s) l. 8. D. de castr. pec.

(t) Stryk. adnot. ad Lauterbach, p. 2 § 4.

vius.(v) Ne naturalem quidem nasci obligationem existimat Goeddeus. (x) Sed distinctione aliqua, opinor, opus est. Quamdiu vna peculii species fuit, quaecunque obligationes in patrem transibant; idque vsu seruatum est, introducto licet peculio castrensi, nisi de hoc conuentio esset inita. At postquam Constantini M. eiusque successorum constitutionibus sancitum est, vt quaecunque bona extra causam patris adquisita filii familias sibi haberent, mutatio aliqua iuris antiqui facta est, vt conuentiones quaelibet, modo peculium profecticium non respicerent, inter fratres subsisterent, et obligationem civilem parent. Quod si ergo filius familias cum fratre, qui in eadem potestate est, contrahat, vtrinque nascitur obligatio efficax, atque id, quod ex ea adquisitum, aduenticiorum numero habetur; ita, vt, si contractus de re ad peculium irregulare pertinente fuerit initus, ad idem referatur, quod ex eo debetur, si vero nulla de re, sed de facto, ad regulare. Eaque distinctio non modo si cum fratre, sed si cum alio quocunque negotium intercesferit, obtineat, necesse est. Cum itaque ex his constet, patriam potestatem non impedire, quo minus fratres inter se paciscantur: eosdem quoque, si castrensia vel irregularia ipsi sint bona, sibi donare posse apparet, ea tamen ratione, vt donata peculii aduenticii ordinarii sint. Vt autem mater, extraneusque quilibet

patrem

(v) Syntagm. iur. ciu. ex. VI. th. 42.

(x) de contrah. et committ. stipul. c. VII. n. 90.

patrem vsufructu rei donatae prohibere potest: ita idem fratri licere videtur. (y)

XII.

Sed ante, quam ad alia transeo, de mutuo vt paucis disferam, necesse est. Ex iis enim, quae ante a me disputata sunt, apparet, filiumfamilias de peculio aduenticio irregulari libere contrahere; quare et illud inuestigandum, an ei contra senatusconsultum Macedonianum credi liceat, quo cautum, ne creditori filiofamilias pecuniam credenti actio petitioque daretur, nisi is forte castrense peculium habeat. (z) Senatusconsulto semper locum esse, nisi castrense peculium adsit, colligunt nonnulli; (a) idque eam ob causam, primum quod Iustinianus alio loco (b) de solo milite loqueretur, adeoque lex haec correctoria extensiuè non esset interpretanda, deinde, quod filiusfamilias in peculio aduenticio irregulari (quo argumento Lauterbachius vtitur) pro patrefamilias non haberetur. At vero legem istam Iustinianeam, in qua praesidium quaeritur, correctoriam esse, plane nego, cum aliae (c) eadem fere tradant, ipsaque ratio in illa

ex-

(y) arg. Nou. CXVII. c. I. pr.

(z) l. i. D. de Scto Maced.

(a) Zanger. de exceptt. p. III. c. 12. n. 65. Lauterbach. de pec. adu. irreg. §. 26. disputt. acad. vol. III. p. 307. Idem de pecul. filiorumf. §. 14. n. 4. l. c. p. 336. Idem in compend. tit. de Scto Mac.

(b) l. f. C. ad Sctum Maced.

(c) l. i. §. 3. l. 7. D. de Scto Mac.

expressa, quod in pluribus iuris articulis filii familias milites non absimiles videantur hominibus, qui sui iuris sunt, iis etiam applicari possit, qui irregulare peculium aduenticium sunt consecuti. Quoniam ergo leges (d) liberam de eo disponendi facultatem indulerunt, neque dici potest, filium familias, quamuis militem, vere esse patrem familias, cum potestati alterius sit subiectus, neque alia negotia praeter testamentifactionem, patres familias exigant: tuto statuere licebit, filium familias peculium aduenticium extraordinarium habentem ex causa mutui obligari, ideoque Senatusconsulto non iuari. (e) Ac, si dicendum, quod res est, sententia haec principiis iuris tam consentanea est, quam quae maxime. Ratio Senatusconsulti est, quia saepe onerati aere alieno creditarum pecuniarum, quas in luxuriam consumebant, vitae parentum insidiabantur. (f) Haec ratio peculio castrensi non quadrabat, vnde filius familias miles Senatusconsulto se tueri non poterat. Peculii vero aduenticii extraordinarii parem esse conditionem, quis non intelligat. Parentum enim vitae non est metuendum, propterea quod filius habet, vnde creditori satisfaciat, non expectata morte illorum. Is tamen non in solidum, sed vsque ad quantitatem

(d) Nou. CXVII, c. 1. l. 7. C. de bonis, quae lib.

(e) Coccei, ius controuers. ciu. tit. ad Set. Mac. q. 6. Stryk. in adnott. ad Lauterb. p. 249. Idem caut. contr. f. II, c. 1. §. 15. Berger, oeconom. iur. L. III. t. 2. §. 2. n. 10.

(f) §. 7. I. Quod cum eo, qui in al. pot.

tatem peculii condemnari potest. (g) Nam cum a peculio castrensi ad aduenticium irregulare argumentum ductum sit, ob leges ante allegatas, (h) sequitur, vt in hoc idem sit obseruandum, quod leges de illo expresse statuunt. Ex his igitur constabit, quae in iure Romano de pecunia a filio mutuum data vindicanda praecipuntur, (i) ad peculium aduenticium plenum non pertinere, quod a peculio profecticio, de quo lex ista agit, toto coelo differt. Neque, quod Struuius statuit, (k) numos a filiofamilias inuito patre e peculio aduenticio solutos vindicari vel condici posse, hic applicari potest. Quanquam enim leges a Struuiio adductae de peculio profecticio agunt: e iuris principiis tamen intelligitur, eum de peculio aduenticio ordinario solummodo loqui. Quia enim pater huius fructus percipit, ipsius interest, ne se in scio soluatur: in extraordinario vero patris ususfructus cessat, eamque ob causam soluta non possunt vindicari, aut condici, nisi filiusfamilias soluens fuerit impubes. Hic sine tutoris auctoritate soluere prohibetur, (l) quare pater tutor solutos numos exstantes vindicare, consumptos condicere potest.

XIII.

- (g) arg. l. 2. D. de Scto Maced.
 (h) l. 1. 2. D. de Scto Maced. l. f. C. eod.
 (i) l. 3. §. 2. de Scto Maced.
 (k) Synt. iur. ciu. ex. XX. th. 56.
 (l) l. 14. §. 1. l. 15. D. de solutt. l. 9. §. 2. de auct. et conf. tut.

XIII.

Ac, ne quid praetermississe videar, dum de iure filiifamilias in peculio aduenticio irregulari loquor, hoc loco perstringenda erit quaestio, an filius praedium a patre venditum retrahere possit. Quam quaestionem cum supra (m) attigerim tantum, vberius ea iam erit pertractanda. Filium res venditas a patre reuocare, legibus aduersari videtur, quae facta parentum a liberis impugnari nolunt. At nihilominus Tiraquelus (n) et Struuius (o) ius retrahendi filiofamilias vindicant, quamuis patris fuerit heres, quam sententiam Reinkingius, (p) licet contrarium tueatur, pluribus iureconsultis probari testatur, neque temere ab ea in foro recedendum existimat. Neque a iuris ratione sententia ista est aliena. Cum enim retractu non rescindatur contractus, (q) neque reuerentiam aduersus patrem laedit, neque eius factum impugnat reuocans, sed probat potius, seque in prioris emtoris substitui vult locum, rem vero non vt filius aut heres, sed vt agnatus petit. (r) Atque eandem ob rationem, quod filius ius retrahendi a lege, non vero a patre, consecutus est, pater rem vendens renunciatione sua filium retracturum impe-

(m) c. II. §. 10.

(n) de retractu lignag. §. 1. gl. 9. n. 75.

(o) Synt. iur. ciu. ex. XXIII. th. 56.

(p) de retractu consanguin. q. II. n. 400. 432.

(q) Reinkingk. l. c. n. 437.

(r) Stryk, de success. ab int. d. VI. c. 2. §. 14. et 22.

impedire nequit. (s) In feudo quoque retractui locum esse statuunt Brunnemannus, (t) Mynsingerus (v) et ceteri ab his allegati iureconsulti; sunt tamen, qui ab his dissentiant. (x) Quin etiam patrem venditorem reuocare posse, ex iis, quae supra (y) exposita sunt, elucet. Quid si vero peculii quantitas redimendo praedio non sufficeret? Neque id reuocationem impedire certum est, cum filius bonis plane destitutus reuocare possit. (z) Ceterum filiis familias retracturis idem, quod aliis, temporis spatium est praefinitum, nempe in Saxonia annus et sex septimanae, extra eam annus plerumque et dies. Si vero retracturus impubes, vel minor est, secundum iura quorundam locorum annus non ante incipit, quam ad maiorem peruenerit aetatem (a)

XIII.

Atque uti liberis retrahendi ius est; ita quoque aequitatis ratio postulare videtur, ut parentibus idem concedatur. (b) Sed ut hoc iure uti liceat, requiritur, ut liberi sint ii, qui et bona a parentibus

(s) Lynker, conf. r. XI. 27.

(t) cent. II. decif. 41. n. 8.

(v) cent. III. obs. 85. n. 3. seqq.

(x) Reinkingk. l. c. n. 416.

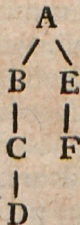
(y) c. II. §. 10.

(z) Stryk. l. c. §. 14.

(a) Reinkingk. l. c. q. VII. n. 149.

(b) Stryk. l. c. §. 33.

bus vendita reuocare possint, hoc est legiti-
mi; (c) deinde vt consuetudine retrahendi fa-
cultas ad bona auita non sit restricta. Nam si
moribus alicubi receptum, vt in praediis ad-
quisitis omne ius retractus excludatur, non nisi
eo casu praedium a filiofamilias venditum re-
uocare liceret, si hoc a maioribus possessum in
filiifamilias peculium translatum est, e. g.

si E vel F praedium a patre seu auo A acceptum
confobriuo suo D ea lege donaret, seu per vlti-
mam voluntatem relinqueret, ne patri ipsius C
vfructus acquireretur, atque ille praedium
illud patre inscio venderet extraneo. Vbi ve-
ro non requiritur, vt bona retrahenda a maiori-
bus retrahentis profecta sint, ibi aliis quoque
casibus retrahi posse puto, vt si filius praedium
auitum ex haereditate matris adquisitum alienet.
Attamen quae de iure retractus dicta, in Saxo-
nia electorali nulli sunt vsui, propterea quod
legibus prouincialibus solis liberis retractus gen-
tilicius concessus. (d) Illud quoque notandum,
D praee-

(c) Reinkingk. l. c. qu. II. n. 241. seqq. Stryk, l. c.

(d) Carpzou. p. II. c. 31. d. 14.

praedium a filio alienatum a matre quoque posse retrahi, (e) cum foeminae hac in re aequali cum masculis vtantur iure. (f)

XV.

Licetne vero filiis familias vindicare ea, quae pater tutor aut curator illegitimo modo, neglectisque iis, de quibus postea agendi locus erit, sollemnitatibus vendidit? Id quidem licere, leges (g) docent, quibus minoribus et filiis familias facultas vindicandi, vel, re amissa, condicendi tribuitur. Sed obstare videntur aliae leges, (h) quae res a successore venditoris vindicari negant. Non est vero quod has in vniuersum aduersari credamus. Nam si filius familias vindicaturus heres patris non est, exceptione ista non submouebitur, id quod alii ad eum quoque casum, si filius in legitima solum esset institutus, vel alienatio patris hereditati ipsius legitimae detrimento fuerit ob l. 32. C. de inoff. test. extendi volunt. (i) Quamdiu vero filius familias possit vindicare, id tum indicabo, cum praescriptionem rerum pupillarum attigero.

XVI.

Succedit alia quaestio. Filium familias de peculio

(e) Stryk. l. c.

(f) Stryk. l. c.

(g) l. 16. C. de praed. min. et al. reb. l. 1. in f. C. de bon. mat. l. 4. in f. C. de bon. quae lib.

(h) l. 2. l. ult. D. de except. rei vend.

(i) Lynker. anal. iur. vniu. ad Struuii synt. iur. ciu. l. XXII. t. 3. th. 37.

culio aduenticio extraordinario libere dispo-
 nere, et vendita reuocare, demonstratum est. Qua-
 re nunc dispiciendum, an is a patre laesus resti-
 tuatur in integrum. Id quidem his verbis af-
 firmat Modestinus, *etiam si patre eodemque tutore*
auctore pupillus captus probari possit, curatorem ei
postea datum, nomine ipsius in integrum restituti-
onem postulare, non prohiberi. (k) Quibus Iustinia-
 ni verba (l) contradicunt: *sancimus nullo modo,*
neque aduersus parentes utriusque sexus, neque ad-
uersus patronum vel patronam dari restitutionem.
Nam personarum reuerentia omnem eis excludit re-
stitutionem: cum procul dubio sit, etiam ipsas perso-
nas cauere, ne quid suae opinioni contrarium existat.
 Quem legum disensum, si quis est, vt tollamus
 diuersi constituendi erunt casus. Tametsi enim
 quicumque minor laesus, qui potestati tutoris
 vel curatoris subiectus fuit, praetoris beneficio
 in integrum restituitur: (m) alia tamen est ratio
 filii familias, qui in tutela, seu cura patris fuit.
 Is si viuente patre restitui in integrum cupit,
 distinguendum, vtrum ex causa aetatis, an ex alia
 communi, puta, metus, doli, obfentiae, aliusque
 impedimenti restitutionem petat. Ex his enim
 restitutionis auxilium consequitur, ita tamen, vt

D 2

doli

(k) l. 29. pr. D. de minor.

(l) l. 2. C. qui et aduersi, quos in integr.

(m) l. 3. C. de in integr. restit. min. l. 2. 3. §. C. si tut. vel
 curat. interu,

doli mentione absteineat. (n) Ego vero remedium ex tali causa concessum actionem in factum dici mallet, quam leges olim filiis indulserunt; (o) quamvis a restitutione in integrum vix differat, cum negotium illa aeque rescindatur atque hac. (p) Quod si vero aetatis infirmitate se lapsum esse dicat filiusfamilias, subuenietur quidem per in integrum restitutionem, sed in quibusdam tantum casibus. Nam si adversus patrem, non vero eius, sed tertii factum, e. g. iudicis male iudicantis, restitui vult, ei subvenitur. (q) Ei quoque succurritur, qui restitutionem aduersus factum patris, non vero adversus patrem, desiderat, e. g. si filiusfamilias patri rem sibi antea donatam alteri donanti consensit, isque rem eam vindicare cupit. (r) At si aduersus patrem eiusque factum restitui postulat, non est restituendus. (s) Quare si minor cum patre contrahens se captum dixerit, restitutio non praestatur; (t) quippe quam personae

- (n) Berger. oecon. iur. I, III. t. 15. §. 15. n. 7. Idem ad l. 2. C. qui et aduers. quos §. 18, 24.
 (o) l. 11. D. et l. 5. C. de dolo malo.
 (p) Berger. ad l. 2. C. qui et adu. quos §. 22. a quo dissentit Stryk. V. M. tit. de min. §. 12.
 (q) l. 2. C. si adu. rem iud. Berger. ad l. 2. C. qui et aduers. quos §. 30.
 (r) l. 5. §. 7. D. de minor. l. 2. C. si adu. donat. Berger. l. c. Leyser. meditt. ad pand. sp. LX. m. 9.
 (s) l. 2. C. qui et adu. quos Berger. l. c.
 (t) Berger. resp. p. I. r. 280. p. 388.

nae reuerentia excludit. Hodie autem liberos aduersus parentes ob laesionem magnam restitui, non vero ex edicto praetoris, putat Strykius, (v) cuius sententiae subscribere non dubito, quia remediis ciuilibus ordinariis, quorum in numero restitutio ex l. 2. C. de rescind. vend. est, quae, licet dolo quis non fuerit circumuentus, conceduntur, (x) adeoque famosa non sunt, filius contra patrem uti non prohibetur. His itaque locus, etiamsi laesus in laedentis potestate, quippe cui in factum quoque agere permisum erat, ut iam ante dictum. Ipse etiam Iustinianus, qui liberis aduersus parentes omnem fere opem denegasse videtur, legem a se latam (y) ita explicat: (z) *Sancit enim nostra potentia, ut omnis reuerentia, quae parentibus debetur a liberis, item honor atque obsequium parentibus conseruetur: dum tamen nihil ab ipsis in horum detrimentum fiat.* Idem Iustinianus singulare quid sanxit, (a) ut liberis aduersus matrem ad secunda vota transuentem restitutionis auxilium praestetur, etiam si tutelam non geserit. (b) Vbi vero filiofamilias cum extraneo negotium fuit, accedente patris auctoritate, ibi praetorem se interponere, D 3 nullum

(v) Vsu mod. pand. tit. de min. §. 12.

(x) Carpzou. resp. l. V. t. 6. r. 53. n. 8.

(y) l. 2. C. qui et aduers. quos in integr. rest.

(z) Nou. CLV. c. I.

(a) Nou. cit.

(b) Berger, ad l. 2. C. qui et adu. quos in integr. rest. §. 38.

nullum plane est dubium. (e) Quo casu restitutio filiofamilias circumscripto non deneganda, licet is, contra quem impetratur, patrem auctorem conuenire possit. Non enim directe contra patrem restitutio datur, sed is per consequentiam tantum damnum patitur. (d) Quo magis ergo concedenda est, si pater nullum e negotio gesto lucrum percepit, eamque ob causam nihil ipsi metuendum est. (e) Quin etiam tunc restituitur filiofamilias, si pater ei, a quo circumscriptus est, succedit (f) vel filiofamilias eius heres factus est, quem pater circumuenit. (g) Quid vero si mortuo patre filius restitutionis auxilium implorat? Audiendus erit, si hereditate paterna abstinuit, vel ex ea causa restitutionem petit, ex qua ipse pater tutelam seu curam gerens fuisset restituendus. (h) At si adita hereditate restitutionem desideret, non frui videtur praetoris beneficio, quia patrem repraesentat, ideoque facta eius reuocare nequit. Quoniam vero liberi parentum facta propria tantum, non autem, quae alieno nomine hi susceperunt, praestant, non est, quod eos a restitutione

(e) l. 29, de minor. Oddus de rest. in integr. q. XVIII. a. 1
Brunnem. ad l. 2. C. qui et adu. quos n. 3.

(d) Oddus l. c.

(e) Brunnem. l. c. n. 4.

(f) Berg. ad. l. 2. C. qui et adu. quos §. 43.

(g) Berg. l. c.

(h) Stryk. ad Lauterbach. p. 83.

tione excludi dicamus. (i) Cum igitur filiusfamilias aduersus patrem eiusque facta restituitur, sequitur, vt eidem praetor aduersus alios succurrat, licet in tutela curae patris, vel alius cuiusquam fuerit. (k)

XVII.

Cum autem filiusfamilias ex omnibus causis tanquam paterfamilias obligetur, et ob id cum eo, tanquam cum patrefamilias, agi possit: (l) sequitur, vt de peculio aduenticio extraordinario et agat et ab aliis conueniatur. Si autem impubes vel minor XXV. annis natus est, tutorem vel curatorem iudicium suscipere oportet. (m)

XVIII.

An vero actio filiofamilias esse potest, contra parentes et fratres, quibuscum eum de peculio aduenticio irregulari contrahere supra dictum est? Filiumfamilias cum patre de aduenticiis, non nisi vt rationes reddat, vel administrationem dimittat, agere, contendit Goeddeus. (n) Sunt vero, qui contrariam sequentes opinionem, filium patrem in ius vocare posse, si hoc ad secunda vota transeunte de bonis maternis,

D 4

vel

(i) Berger. ad l. 2. C. qui et adu. quos §. 41.

(k) l. 29. pr. D. de minor.

(l) l. 39. D. de O. et A.

(m) Lauterbach. de pec. adu. irreg. §. 24. disputt. academ. Vol. III. p. 306.

(n) de contrah. et committ. stipul. c. VII. n. 50.

vel de iis quaestio sit, quorum ususfructus filio acquireretur, contendunt. (o) Atque horum sententiam sequendam esse puto. Nam quia olim pater per filium adquirebat, pro vna habebantur persona, et vox filii tanquam vox patris intelligebatur; (p) ideoque lis nulla inter eos intercedere poterat. (q) Ast introductis pecuniis rationi isti arctiores positi sunt limites, et quia filiusfamilias atque pater in peculio castrensi diuersae erant personae, sibi que poterant obligari, factum, vt actio aduersus hunc legibus impertiretur. (r) Vnde recte infertur, in peculio aduenticio irregulari idem indutum esse filiisfamilias. Id quidem dubium cuiquam videri posset, propterea, quod filiusfamilias pro patrefamilias in peculio aduenticio irregulari non habetur. At neque in castrensi paterfamilias vere est, sed dicitur tantum, quia libera disponendi potestas ipsi data. Cum ergo filiusfamilias liberam peculii extraordinarii habeant administrationem, atque de eo inter viuos disponant, haud est a iuris ratione alienum, a peculio castrensi ad hoc

(o) Lauterb. de pecul. adu. irreg. §. 24. disp. acad. Vol. III. p. 306. Stryk. Vc. mod. pand. tit. de iudic. §. 33. Bergocon, iur. l. III. t. 7. Beyer. delin. iur. ciuil. tit. de iudic. pos. 19. Eckolt. compend. pand. tractat. tit. de pec. §. 4. qui argumento l. 7. C. de dot. prom. in genere statuit litem de aduenticiis iuri non esse contrariam.

(p) §. 4. I. de inut. stipul.

(q) l. 7. D. de O. & A.

(r) l. 4. D. de iudic. l. 4. §. 1. D. de cast. pec.

hoc argumentum ducere. Quare eorum dis-
sensu non commoueor, qui de re ipsa actionem
inter patrem et filium institui posse negant, si-
mulque contendunt, si de modo administrandi
controuersia oriatur, iudicis implorationi, vel
denunciacioni saltim locum esse. (s) Etenim
qui in hac sunt sententia, ius Romanum anti-
quum a iure constitutionibus imperatorum mu-
tato non distinguunt. In hoc actio aduersus pa-
trem filiofamilias expresse conceditur (t) his
verbis, *si pater dotem pro filia simpliciter dederit,*
vel pro filio ante nuptias donationem fecerit, habeat
autem filius vel in potestate constitutus, vel sorte
emancipatus res maternas, vel alio modo tales, quae
adquisitionem effugiunt, quarum ususfructus solus
apud patrem remanet, vel quocunque modo poterat
quasdam actiones contra patrem habere. Qui ergo
apud nos sententiam istam defendere poteris,
qui diuerso plane iure utimur? Ius enim Roma-
num ob fictam vnionem litem inter patrem et
filium olim prohibebat: patrii vero mores istam
ignorarunt, adeoque litem prohibere non po-
tuerunt. (v) Anne igitur ius Romanum patrii
moribus erit praefendum, quod in subsidium
receptum esse scimus? Praeterea illud quoque
monendum, filiumfamilias cum patre litigatu-
rum, hodie non teneri, vt veniam a magistratu

D 5

ante

(s) Ludouici vsu pract. distinct. iuridic. tit. de pec. dist. 1.

(t) l. 7. C. de dot. prom.

(v) Thomaf. de vsu iur. pat. Rom. c. II. §. 5. seq. Beyer. de-
lin. iur. Germ. l. 1. c. 26. pos. 41.

ante impetret, id quod olim obseruandum erat. (x) Actor enim reum in ius non vocat, et venia ista censetur impetrata, si iudex imploratus reum citat. (y) Quorundam vero locorum leges, quae iuris Romani vestigia premunt, praecipiunt, ne quis sine iusfu magistratus parentes in ius vocet. (z) Vt itaque ex his apparet, filiumfamilias hodie cum patre in iudicio contendere: ita nullum iam superest dubium, quin idem cum matre fratribusue de peculio aduenticio irregulari agat.

XVIII.

Quotiescunque vero filiumfamilias de peculio hoc pacti a parentibus, aut a fratribus sororibusve conueniuntur, beneficio competentiae locus est. Etenim ob ius sanguinis his tale concessum est, (a) quia parentes liberis, liberi parentibus ad praestanda alimenta in subsidium sunt obligati. (b) Si inita de peculio aduenticio irregulari societate actione pro socio conueniantur, eodem beneficio legis fruuntur, quippe quod omnibus ac singulis sociis datum. (c) Attamen si filiumfamilias ab aliis, quibuscum contraxit, conue-

(x) l. 4. l. 13. D. de in ius voc.

(y) Carpzou. p. I. c. 2. d. 26. n. 5. Leyser. meditt. ad pand. sp. XVIII. coroll. 2.

(z) Ius Wurtemberg. P. I. t. 11. ius Pruten. l. I. t. 14. art. 6. §. 6.

(a) Zanger. de exc. p. II. c. 15. n. 8.

(b) Vinu. et Ludwell. ad §. 38. l. de act.

(c) l. 63. pr. l. 67. §. f. D. pro socio.

conuenitur, non in id, quod facere potest, sed in solidum condemnatur, quamuis illud lege permisum esse videatur. (d) Lex enim, quae ob stare videtur, quaque praetor beneficium competentiae filio emancipato, exheredato, aut ei, qui ab hereditate paterna abstinuerat, ideo tribuit, quia iniquum esset, eum in solidum condemnari, qui nullum e contractu commodum perceperat, (e) quodque verendum, ne, si recens emancipatos in solidum condemnare liceret, familiae dissiparentur, (f) de peculio profecticio et de potestate parentum antiqua agit. Quae ratio peculio aduenticio irregulari applicari nequit, quia e contractu de hoc inito omnne damnum et commodum in filium familias redundat. Quare actione e contractu pulsatus, vt solidum soluat, necesse est.

XX.

Succurrit alia quaestio, liceatne compensare, quae filius patri, vel pater filio debet? Quae quidem quaestio iure Romano dissoluta videtur. (g) Verum lex, quae hac de re superest, de peculio profecticio loquitur, atque compensationem filio familias ob debitum patris concedit, *quia vnus contractus est*, id est, quia pater et filius habentur pro vna persona. Haec ratio peculio aduen-

(d) l. 3. D. quod cum eo, qui in al. pot.

(e) Struui. synt. iur. ciu. ex. XX. th. 48.

(f) Huber. praelect. ad D. tit. quod cum eo, qui in al. pot.

(g) l. 9. D. de compensatt.

aduenticio irregulari non quadrat. Quare omnino statuendum videtur, neque filium, qui tali peculio vtitur, ea, quae pater debet, compensare, neque patrem, quae filius. (h) A qua tamen regula eo casu recedendum erit, si pater curam seu tutelam filii subierit. Tunc enim aequitati consentaneum esse dicitur, vt, si filius familias conueniatur, in compensationem deducatur, quod debetur patri. (i) Id vero, quod filio debetur, si pater petat, non potest compensatio obitici eius pecuniae quam ipse pater suo nomine aduersario debet. (k)

XXI.

Ex iis itaque, quae de obligatione filii familias dicta sunt, facile per se quisque intelliget, actioni de peculio ea, de quibus agimus, bona locum non facere. Ista enim actione adiecticiae qualitatis tum erat opus, cum pater e contractu, quem filius in peculio profecticio inierat, conueniendus esset. At si peculium aduenticium irregulare filio est, obligatur et directe conuenitur, vt e bonis ipsius creditori satisfiat.

XXII.

Haud aliter sentiendum de actione tributoria, quae dabatur aduersus patrem merces peculiare inique distribuentem. Haec peculium pro-

(h) Stryk. ad Lauterbach. p. 271.

(i) Carpz. p. I. c. 8. d. 7. n. 6.

(k) l. 23. D. de compensatt.

profecticium tantum spectat, neque ad aduentium, quamuis cum maxime velis, hodie transferri potest, quia mores nostri priuatam distributionem parentibus non concedunt. (l)

XXIII.

Quid vero tum statuendum, si pater ab eo, qui cum filiofamilias de peculio profecticio contraxit, conuentus id tantum, quod in peculio est, soluit? ane filius est obligatus, vt reliquum e bonis aduenticiis irregularibus praestet? Mihi quidem non videtur. Quamuis enim iure Romano filiofamilias negotium contrahere posset, isque in solidum obligaretur, (m) ideoque, si pater peculium ademisset, nihilominus creditores cum ipso agere possent: (n) id tamen in foris nostris tantum efficacitatis non habebit, vt filius condemnetur in reliquum; propterea, quod nullum e contractu percepit commodum. (o) Auctore quidem Strykio (p) actio de peculio eam, quae e contractu nata est, non tollit, quia, vt iam ante dictum, *si pater filio peculium ademisset, creditores cum filio agere possunt.* (q) Age vero audiamus legem Strykio aduersantem, (r) quae haec est: *Si semel actum sit de peculio,*

(l) Stryk. vñ. mod. pand. tit. de tribut. act. §. 1.

(m) l. 44. D. de pec.

(n) l. 45. D. de pec.

(o) Stryk. vñ. mod. pand. tit. de pec. §. 3.

(p) l. c.

(q) d. l. 45. D. de pec.

(r) l. 47. §. 2. D. de pec.

culio, quamuis minus inueniatur rei iudicandae tempore in peculio, quam debet, tamen cautionibus locum esse non placuit de futuro incremento: hoc enim in pro socio actione locum habet, quia socius uniuersum debet. Si creditor serui ab emtore esset partem consecutus, competere in reliquum in venditorem utile iudicium Proculus ait: sed re integra non esse permittendum actori diuidere actionem, ut simul cum emtore et cum venditore experiatur, satis enim esse, hoc solum ei tribui, ut rescisso superiori iudicio in alterum detur ei actio, cum electo reo minus esset consecutus. Et hoc iure utimur. E qua cum appareat, ne apud Romanos quidem creditorem reliquum ab ipso filiofamilias actione e contractu consequi potuisse, sequitur, ut hodie excusso peculio nulla supersit actio, licet filiofamilias praeter profecticia bona aduenticia irregularia possideat.

XXIII.

Subiungam aliam quaestionem, an filiofamilias delicto aequè obligetur, ac contractu. Filiofamilias, qui ea est aetate, ut delinquere possit, delicto obligari, tam certum est, quam quod certissimum: (s) sed cum potestati patriae subiecti propriis olim destituerentur bonis, criminali tantum, non vero ciuili persecutioni dabatur locus, neque pater poterat conueniri; (t) propterea, quod delicta debent tenere suos auctores,

(s) l. 57. D. de iudic.

(t) l. 1. §. 7. D. de his, qui deiec. l. 58. D. de R. I.

ctores, peculium autem profecticium, quod iam antiquissimis temporibus in vsu erat, liberis a parentibus negotiandi, non delinquendi causa erat datum. (v) Quam ob causam actio de peculio aduersus patrem delinquentis non admittebatur, nisi filius fuisset condemnatus, vel peculium scelere filii auctum, vel filius ob negligentiam potius, quam ob dolum puniretur. (x) Peculii aduenticii ordinarii aliam puto esse rationem. In hoc enim cum patris sit vsusfructus, conueniri quidem potest filius atque condemnari, vt damnum resarciat: (y) ipsa tamen executio differenda, vsque dum patria potestas soluta. Quod si enim contractu filiusfamilias patris vsusfructum imminuere nequit: (z) idem multo magis de delicto a filio commissio erit statuendum. De peculio vero aduenticio extraordinario tale quid affirmare non ausim, quod filiusfamilias ratione huius haud secus obligatur, ac paterfamilias. (a) Vbi itaque a filiofamilias tali peculio maectato delictum committitur, poenali actione aduersus eum experiendum, neque de peculio pater conuenitur; sed filio condemnato actor immisionem in peculium impetrat.

Sed

(v) d. l. i. §. 7. D. de his, qui deiecer.

(x) Gothofr. et Sturcius ad l. § 8. D. de R. I. Brunnem, ad l. 3. D. de pec. n. 4.

(y) arg. l. 39. D. de O. et A.

(z) Menii decisf. p. VIII. d. 209. Stryk. vsf. mod. pand. tit. de pec. §. 6.

(a) Stryk. vsf. mod. pand. tit. de pec. §. 6.

Sed hoc, opinor, ita accipiendum, vt ad quantitatem peculii condemnetur, nisi praeter eius generis aduenticia alia adsint bona, quorum tam dominium, quam vsusfructus ad filium familias pertinet, puta castrensia, seu quasi castrensia. Ex his tunc reliquum est petendum.

XXV.

Ceterum vtrum liberis ratione peculii aduenticii extraordinarii bona patris administrantis pignori sint obligatae nec ne, leges non loquuntur. Ea enim lex, qua hanc quaestionem decisam esse, videri posset, (b) de peculio aduenticio ordinario agit. Quoniam autem ob administrationem rerum aduenticiarum, quarum vsusfructus patri acquiritur, pignus tacitum in patris bonis concessit Iustinianus, eodemque beneficio pupilli in bonis tutorum fruuntur, (c) praetereaque pater aduenticia irregularia curans tutoris seu curatoris munere fungitur: (d) non absolum erit, statuere, in patris cum aduenticia ordinaria, tum extraordinaria administrantis bonis hypothecam tacitam locum habere. Quae quidem absque priuilegio est, ideoque ad tertiam classem pertinet, (e) incipitque a die suscipiendae administrationis. (f) Quae cum
ita

(b) l. 6. §. vlt. C. de bon. quae lib.

(c) l. 20. C. de administr. tut.

(d) Brunemann, ad l. 6. §. 4. C. de bon. quae lib. n. 15.

(e) Carpzou, p. I. c. 28. d. 113. p. II, c. 24. d. 18.

(f) d. l. vlt. C. de bon. quae lib.

ita sint, Carpzouium contraria statuentem (g) non curo. Is patrem aduenticia extraordinaria moderantem negotiorum gestoris instar et a pignoris obligatione plane liberum esse contendit. Vt vero Lauterbachius dudum adnotauit, (h) hanc distinctionem leges non agnoscunt. Ceterum temperare mihi nequeo, quin illud moneam, verba, (i) *maternis ceterisque donationibus* Carpzouii, (k) Lauterbachii (l) et Taboris (m) explicationibus aduersari, qui lege ista ratione maternorum tantum hypothecam tacitam in bonis patris concedi putant.

XXVI.

Attinet etiam dicere, quo temporis spatio res filiorumfamilias aduenticiae irregulares vsucapiantur, si eae durante patria potestate fuerint alienatae. Iureconsultorum scripta si consulere, respondebitur ex illis, res aduenticias filiorumfamilias XXX. annorum possessione adquiri, atque hanc vsucapionem post sublatam demum patriam potestatem currere. Haec doctorum

E opinio

(g) P. II. c. 24. d. 17.

(h) de tacito pignore, §. 39. n. 4. disp. acad. vol. III. p. 402.

(i) l. 6. C. de bon. quae lib.

(k) P. I. c. 28. d. 113.

(l) de pecul. filiorumf. §. 12. n. 4. disp. acad. vol. III. p. 327. Idem de tacito pign. §. XI. n. 2. disp. acad. vol. III. p. 401. Idem de vsufr. pat. §. 41. n. 4. l. c. p. 1088.

(m) de patr. potest. n. 9. Tractat. t. II. p. 933.

opinio legibus suffulta est, quae de bonis aduenticiis, quorum vsusfructus patri acquiritur, agunt, (n) ideoque in quaestione de peculio aduenticio extraordinario nullum ex iis peti potest argumentum. Sed si addideris l. i. §. f. C. de ann. except. apparebit, Iustinianum in hoc idem ius feruari voluisse, quippe in qua, quae de bonis maternis Constantinus sanxerat, (o) ad quaecunque aduenticia extendi iubet, his verbis: *Ne autem imperfecta sanctio videatur, cum in maternis quidem rebus filiisfamilias tempora exceptionum currere dispositum erat, ex quo sacris paternis absoluti sunt, in aliis, autem, quae minime adquiri possunt, hoc non fuerat specialiter constitutum: apertissima definitione sancimus, filiisfamilias in omnibus his casibus, in quibus habent res minime patribus suis adquisitas, nullam temporalem exceptionem opponi, nisi ex quo actionem mouere poterunt, id est, postquam manu paterna, vel eius, in cuius potestate erant constituti, fuerint liberati.* Cuius legis verba, vel eius, in cuius potestate erant constituti, satis superque declarare videntur, eam non de aduenticiis ordinariis solis esse accipiendam, id quod cum Donello statuit Brunnemannus. (p) Singulare id plane est, quod Iustinianus plus iuris filiisfamilias concesserit, quam pupillis et minoribus. Horum res XXX. annis vsucapiuntur, ita

(n) l. i. C. de bon. mat. Nou. XXII. c. 24.

(o) l. i. §. vlt. C. de bon. mat.

(p) ad. d. l. i. C. de ann. exc. n. 22.

ita tamen, vt praescriptio contra minores inchoari et coepta continuari possit, ademta omni spe restitutionis. (q) Sanxerat quidem olim Iustinianus, (r) vt res filii familias minoris XXV. annis donatae quinquennio, postquam esfet maior factus, possent reuocari, si vero venditae decennio vel vicennio. Eam autem constitutionem ad filios familias non pertinere, per se quisque intelliget, qui legem, quam paullo ante in medium adduxi, contemplatur.

XXVII.

Ante vero quam ad reliqua pertractanda me accingam, illud erit monendum, peculium adventicium extraordinarium mortuo patre non conferri, (s) et sublata patria potestate, id mutato pristino nomine naturam patrimonii induere. (t) Nam pater familias peculium proprie ita dictum habere nequit. (v)

(q) Berger, oec. iur. l. II. t. 2. §. 23.

(r) l. vlt. C. si maior fact. alienat. fact.

(s) l. vlt. C. de collatt.

(t) l. f. §. vlt. C. de inoff. test.

(v) l. 182. D. de V. S.

CAPVT IIII.

DE IVRIBVS PATRIS IN PE-
CVLIO ADVENTICIO EXTRA-
ORDINARIO.

- I. Descriptio patris.
- II. Vsfufruſtu licet ademto, adminiſtratio tamen patri non eſt ademta.
- III. Pater, qui tutorem non poſtulauit, hereditate non priua-
tur.
- IIII. De nomine, quo tutela curae patris appellanda.
- V. Pater tutor aut curator eſt hodie confirmandus.
- VI. Pater in iudicio agens tutorio vel curatorio indiget.
- VII. Inuentarium ab eo conficiendum.
- VIII. Hoc omiſſo, ſpecificatio iurata.
- IIIIII. Si neutrum editur, iuratur in litem.
- X. Satiſdatio ab eo exigitur.
- XI. Rationes reddere tenetur.
- XII. Pater debitor vel creditor filiſfamilias non punitur
ſuſcepta tutela vel cura.
- XIII. Haec ceſſant, ſi pater remiſſione vſufruſtus peculium
aduenticium irregulare conſtituit.
- XIIII. In alienatione rerum immobilium magiſtratus decreto
opus eſt.
- XV. Pater aduenticia irregularia vendens de euicſione non
cauet.
- XVI. Si vendenda non vendit, ſuum facit periculum.
- XVII. Pater tutor tranſigit, permutat, donat, compromittit,
pignus conſtituit et in ſolutum dat, nonnunquam au-
thoritate magiſtratus.
- XVIII. Patre alienante, exactior cauſae cognitio non exigi-
tur.

XVIII.

- XVIII. Non potest acceptum ferre.)
 XX. Filiusfamilias in hoc peculio patre tutore auctore ad-
 quirir.
 XXI. Pater tutor curatorue suspecti postulari potest.
 XXII. De reliquis modis, quibus tollitur tutela curaue pa-
 tris.
 XXIII. Pater ad secunda vota transiens tutela curaue non
 priuatur.
 XXIII. Anne pater filium e suo aluisse praesumatur?
 XXV. Sumtus studiorum suppeditasē censetur.
 XXVI. Non tenetur filiam dotare.
 XXVII. Filiusfamilias patrem alere debet.
 XXVIII. Pater in hoc peculio substituit.
 XXVIII. Ab intestato succedit.

I.

Nunc quoniam diximus, quo iure fruatur
 filiusfamilias in peculio aduenticio ex-
 traordinario, deinceps iura patris consi-
 deranda sunt. Pater autem nobis hoc loco est,
 qui potestatem in filium vel iustis nuptiis, vel
 legitimatione, vel adoptione est consecutus.

II.

Primo itaque loco quaerendum est, an pater,
 cui vsumfructum ademptum esse supra fuit expo-
 situm, hoc sublato administratione etiam priue-
 tur. Vsumfructu licet sublato, administrationem
 tamen saluam esse, ideo crediderim, quia pater
 legitimus liberorum suorum tutor est, isque
 omnibus tutoribus ac curatoribus antefertur. (x)

E 3

Idque

(x) P. G. Tholof. syntagn. iur. vniu. l. XI. c. 9. n. 34.

Idque eam maxime ob causam, quod nemo patrem amore superare putatur. (y) Praeterea quoque tum demum filio hereditatem inuito patre adeunti curatorem dandum esse dicitur, (z) si pater administrationem detrectauerit. (a) Neque etiam putandum est, testatorem, qui usufructu patrem interdicat, administrationem quoque adimere voluisse, cum causa, ob quam usufructus reseruatus, ab omni suspicione possit esse remota. Quae rationes ab Hartmanno Pistoris allegatae (b) et a Carpzouio (c) atque Brunnemanno (d) approbatae, cum sint fortissimae, utique iis erit inhaerendum. (e) Iussit quidem Iustinianus, (f) ut deficiente tutore aut curatore a testatore vel donatore dato a iudice quis constituatur: sed cum verba, quibus utitur, neque ius antiquum tollant, neque patrem remoueant, non est, quod ab illa, quam modo propo-

(y) l. f. pr. C. de curat. fur.

(z) l. f. §. 1. C. de bon. quae lib.

(a) Lauterbach, de pec. adu. irreg. §. 21. disp. acad. vol. III. p. 305. Idem de pecul. filiorumf. §. 13. n. 1. l. c. p. 330. Idem de usufr. pat. §. 29. n. 3. l. c. p. 1085.

(b) l. III. q. II. n. 13.

(c) P. II. c. 10. d. II.

(d) ad auth. excipitur C. de bon. quae lib. n. 4.

(e) Confer. Lauterbach, de pec. adu. irreg. §. 22. dispu. acad. vol. III. p. 305. ubi eorum, qui patri administrationem denegant, argumenta refutat.

(f) Nou. CXVII. c. 1.

proposui, sententia recedamus. Alia vero ratio est, si ob causam suspicionis administratio adempta est; (g) quippe leges volunt, vt, si patris fides suspecta, alii tutela seu cura committatur. (h) Apparet itaque, patrem bona liberorum suorum administrare, si velit, quamuis vsusfructus deficiat; modo tamen testator, posthabito patre, tutorem seu curatorem non elegerit, quam licentiam leges indulserunt. (i) Cogi autem patrem non posse, e verbis, *nolente autem patre res filii gubernare* (k) cognoscitur.

III.

Sed si pater neque ipse tutelam susceperit, neque tutorem a magistratu petierit, ane poena aliqua eum manet? Matrem liberis impuberibus intra annum tutorem non petentem hereditate priuari, certo certius est. (l) Eandem vero poenam patri tutorem non petenti irrogari, dubium videtur, propterea, quod legibus nihil hac de re continetur, ideoque latius eam extendere, iuris rationi non est consentaneum. Neque haec verba huc pertinent, (m) *sciunt, qui*

E 4 ad

(g) Brunnemann, ad auth. excipitur, C. de bon. quae lib. n. 4.

(h) l. vlt. §. 2. C. de sentent. pass. Stryk. vs. mod. pand. tit. de pec. §. 14.

(i) Nou. CXVII. c. 1. §. 1.

(k) l. vlt. §. 1. C. de bon. quae lib.

(l) l. 2. §. 1. l. 4. D. qui pet. tutor. vel curat. l. 3. 6. C. ad Sctum Tertull.

(m) l. 10. C. de legit. hered.

*ad successionem vocantur pupilli mortui, si defuncto eius patre tutorem ei secundum legem non petierint intra annum, omnem eis, siue ab intestato, siue iure substitutionis, successionem eius, si impubes moritur, denegandam esse. Nam patris in hac lege non fit mentio, sed reliquorum cognatione coniunctorum. Agitur quoque de pupillo, qui a filiofamilias longe distat. Hodie certe patris negligentiam poena ista non vindicari, verisimile videtur. Nam neque de matre et auia vna eademque Iureconsultorum opinio est. Regnerus poenam istam hodie in vsu esse negat, matrique tutorem non petenti mulctam tantum irrogari contendit. (n) Alii vero, inter quos Strykius eminent, ius Romanum vigere hodie statuunt, idque pluribus locis confirmatum esse, exemplis probant. (o) Vt igitur leges Romanae patri tutorem intra annum non petenti nullam negligentiae poenam constituerunt: ita neque patriae nostra iura, quibus hodie vtimur, aliquam edicunt. Exemplo nobis sit Serenissimi Ioannis Georgii primi, Ducis Isenacensis, constitutio de tutelis, (p) cuius verba sunt haec: *Den nächsten Anuerwandten und Bluts-Freunden liegt ob, um Beuormundung der hinterlassenen Waisen zeitliche Ansuchung zu thun, oder da sie hierinnen säumig erfunden würden, soll nach Verfließung eines Monats,**

(n) Cens. Belg. ad Pand. tit. qui pet. tut.

(o) vñ. mod. pand. tit. qui pet. tut. §. 1. 2.

(p) §. 3.

Monats, von dem Tode des Verstorbenen angerechnet, durch des Orts Obrigkeit zur Vormundschaft Anordnung gemacht werden. Würde sich nun jemand zu deren Vbernehmung nicht bequemen wollen, so dann ist er durch gebührende Zwangsmittel vnd richterliche Bestrafung darzu anzuhalten, die Verwandten machen sich aber durch dergleichen ohne erhebliche Vrsache vorgeschützte Verweigerung, vermöge der Rechte, der von dem Mündling etwa zu gewartenden Erbschaft verlustig. Addam Statuta Hamburgensia. (q) Wann keine Vormünder im Testament gesetzt, noch die gesippte Verwandte sich der Vormundschaft gurwillig zu vnterfangen gemeint, soll alsdenn die Mutter, sofern dieselbe noch bey Leben, oder nach beyder Eltern Absterben, die nächsten Blutsuerwandten schuldig vnd verpflichtet seyn, bey vns, als der Obrigkeit, den Kindern bequeme Vormünder zu verordnen, bittlich anzusuchen, vnd im Fall solches von der Mutter vnd nächsten Bluts-Freunden, wie vor gemeldt, innerhalb drey Monate nicht geschehen, sollen sie dadurch die Anwartung künftiger Erbfälle verwürket vnd zu derselbigen Kinder Güter keinen erblichen Zugang haben. Quia vero leges patrem tutorem legitimum constituerunt, ipsum quoque oportet, vt, simul ac filio peculium aduenticium irregulare obuenerit, id administret, nisi tutorem vel curatorem petere mallet. Vbi autem vtrumque omittit, a tutela seu cura remoueri poterit. (r)

E 5

III.

(q) P. III. t. 6. art. 10.

(r) arg. §. 5. I. de suspect. tut. l. 4. §. 4. D. eod.

IIII.

At vero quo nomine tutela seu cura a patre in hoc peculio suscepta erit appellanda? Filii et nepotis emancipati bona patrem vel auum administrare *in natürlicher Vormundschaft*, bona vero filiifamilias *in väterlicher Gewalt*, affirmat Bergerus. (s) Unde colligo, tutelam curamue istam vocari posse *eine natürliche Vormundschaft*, propterea, quod patri in aduenticiis irregularibus non plus iuris est, quam in bonis emancipati. Atque haec appellatio Carpzouio quodammodo probatur. (t) Illud quidem obtare videtur, quod filius, qui peculium aduenticium extraordinarium adquisiuit, adhuc sub patria est potestate. Patrem vero non iure patriae potestatis tutelam seu curam in eo gerere, id argumento est, quod testator, vel donator, qui peculium aduenticium irregulare constituit, alii administrationem committere potest; id quod ipsis verbis Iustiniani (v) docemur. Cuius legem, si Carpzouius (x) euoluisset (nam allegauit quidem, (y) sed verba ipsa inspexisse non videtur) non statuisset arg. l. ult. C. de curat. fur. et l. 4. C. de bonis quae lib. vi patriae potestatis etiam in bonis aduenticiis irregularibus, tutelam deferri, adeoque

(s) oecon. iur. l. I. t. 4. §. 4. n. 1.

(t) Responfor. l. V. t. 8. r. 85. n. 5.

(v) Nou. CXVII. c. 1.

(x) responfor. l. V. t. 8. r. 84. n. 5. seqq.

(y) l. c. n. 7.

que patre inuito alienum tutorem eligi non posse.

V.

Quoniam autem tutela, quae patri in his bonis defertur, legitima est, neque e patria potestate oritur: ideo meliori ille conditione esse non potest, quam tutor curatorue quicumque, (z) eamque ob causam eadem fere, quae de his fancita sunt, ad illum applicari oportet; id quod ex iis, quae nunc dicentur, facile erit intellectu. Primo itaque pater aequae ac tutor alius a magistratu est confirmandus. (a) Nam Germaniae leges, quae de tutelis latae sunt, (b) exigunt, ut omnes tutores testamentarii et legitimi confirmentur, ideoque hi ante confirmationem valide non possunt administrare. (c) Pater autem, ut modo dictum, in legitimorum numero habetur. Accedit etiam illud, quod extra Saxoniam mater tutrix liberorum suorum confirmari solet. (d) Atque hinc est, quod Carpzouii dissentientis auctoritas me non commoueat. Is enim in contraria non esset opinione, nisi falsa persuasione inductus, ob patriam potestatem, hanc tutelam vel curam deferri putasset.

VI.

(z) Lauterbach. de pec. aduent. irreg. §. 22. disp. acadêm. vol. III. p. 306.

(a) Berger. oec. iur. l. I. t. 4. §. 4. n. 1.

(b) Reform. polit. de an. 1548. et 1577. tit. 32. Reform. Francof. P. VII. tit. 1. §. vlt.

(c) Wilduogel. respons. 210. n. 6.

(d) Berg. oec. iur. l. I. t. 4. §. 10. n. 5.

VI.

Ex his proinde sequitur, vt pater tutor vel curator liberorum nomine in iudicio agere nequeat absque tutorio vel curatorio. Id quidem negat Carpzouius: (f) sed cum praecipua eius sententiae ratio sit patria potestas, eam vero iam refellerim, et reliqua, quibus vtitur, argumenta de peculio aduenticio ordinario accipienda sint: non est, quod in diuersam transeam sententiam. Quoniam vero leges patrem sine mandatu agere permittunt, (g) in primo termino, praestita cautione rati, vel, si filii nomine actionem patiatur, iudicatum solui, erit admittendus; id quod a patre peculium castrense administrante exigitur. (h) Nescio vero, an fora nostra iure recepto sint benigniora. Vbi autem pater impeditur, quo minus ipse agat, actor constituendus est. Alia ratio est patris peculium aduenticium ordinarium administrantis. Nam is procuratorem constituit. (i)

VII.

Atque ob eandem rationem ad repertorium, quod inuentarium vulgo appellatur, seu specificationem iuratum conficiendam est obligatus. (k)

Qua

(e) Responfor. l. V. t. 8. r. 84.

(f) l. c. n. ro.

(g) l. 35. pr. D. procurator.

(h) l. 17. §. vlt. D. de castr. pec. Cocceii ius controuerf. ciu. tit. de pec. q. 8.

(i) Leyfer. meditt. ad pand. spec. 164. n. 2.

(k) Berger. oecon. iur. l. c. §. 4. n. 1.

Qua quidem in re alia sentire videntur Mynfingerus (l) et Engelbrechtius. (m) At vero hos de peculio aduenticio ordinario agere, e legibus, quas subiiciunt, intelligitur. A bonis vero aduenticiis regularibus argumentum ducere non licet hac in quaestione, propterea, quod pater ea iure patriae potestatis administrat, fructus eorum percipit, eamque ob causam rationes non reddit. (n) At irregularia ipsius tanquam tutoris legitimi administrationi subiiciuntur, et quia fructus non percipit, rationes reddere tenetur. (o) Quae singula euidentissime docent, inuentarium a patre eiusmodi res administrante iure meritoque exigi, praesertim cum leges eius confectionem omnibus ac singulis tutoribus et curatoribus legitimis iniungant (p) et pater liberorum emancipatorum tutor ad idem sit obligatus. (q) Pater quoque peculium aduenticium ordinarium male administrans, vt inuentarium edat, vel consignationem rerum peculiarium iureiurando confirmet, cogitur. (r) Neque

(l) Cent. II. obs. 93. n. 4.

(m) Compend. iurisprud. tit. de admin. et peric. tut. §. 14.

(n) Carpzou. P. I. c. 11. d. 5. n. 1. seqq. Stryk. vf. mod. pand. tit. de administ. et peric. tut. §. 19.

(o) Tiraquell. ad l. si vnquam C. de reuoc. donat. p. m. 14. n. 29.

(p) l. vlt. C. arbitr. tut. Reform. polit. de a. 1548. tit. 31. §. 3. 3. Item de a. 1577. tit. 32. §. 3.

(q) Berger. oec. iur. l. I. t. 4. §. 4. n. 1.

(r) Carpzou. respons. l. VI. t. 7. r. 69. n. 13. P. Mullerus de euerticulo suspic. c. III. th. 15.

que mater vel auia liberorum tutrices a confe-
 ctione inuentarii sunt immunes. (s) Quare
 nullum est dubium, quin Lauterbachio, (t)
 Strykio (v) et Ludouico (x) adfentiendum sit, qui
 a patre peculium aduenticium irregulare admi-
 nistrante inuentarium conficiendum esse existi-
 mant. In Saxonia tamen electorali aliud ius in-
 troducitur. (y) Ceterum vt a patre inuentarium
 exigatur, patriae nostrae antiquissimis legibus
 consentaneum est. Nam in legibus Wisigothorum
 haec sunt. (*) *Quod si pater nouercam superduxerit,
 quia valde indignum est, vt filii eius, patris potestate
 vel gubernatione relictæ, in alterius tuitionem deue-
 niant, filios suos pater ille, qui nouercam induxerit,
 non relinquat, sed filios et res eorum iuxta superio-
 rem modum tuitionis ordine regat. Ita tamen, vt
 inuentarium de rebus filiorum suorum manu sua con-
 scriptum coram iudice vel heredibus defunctæ mu-
 lieris strenue faciat, et tali se placiti cautione in he-
 redum illorum nomine constringat, quibus tutela
 ipsa pertinere, si pater defuisset, legitime poterat:
 vt nihil de rebus filiorum suorum euertat, sed filio-
 rum suorum vitam sollicito voto vel actu seruare in-
 tendat,*

(s) Carpzou. P. II. c. 11. d. 5. Stryk, vf. mod. pand. tit. de
 admin. et peric. tut. §. 13.

(t) de pec. adu. irreg. §. 22. disp. acad. vol. III. p. 306.

(v) adnot. ad Lauterbach, p. 259.

(x) vf. pract. distinct. iuridic. P. II, tit. de pec. p. m. 17.

(y) decis. nouisf. 21.

(*) l. III. t. 11, l. 13.

tendat, et res eorum absque aliqua perditionis diminutione tuendas accipiat; si tamen voluerit.

VIII.

Omissio autem inventario rerum peculiarium consignatio iureiurando est confirmanda; id quod etiam a matre tutrice exigitur. (z) Iure vero Saxonico electorali aliud introductum, quippe quo liberi a patre sacramento firmatam designationem postulare prohibentur. (a) Quamvis vero, quae de specificatione iurata antea dixi, iuri civili tam sit consentanea, quam quae maxime: pietatis tamen ratio suadere videtur, ut remisso cum matri, (b) tum patri peculium irregulare administranti iureiurando, eius descriptioni soli fides habeatur.

VIII.

Pater vero, qui inventarium edere, aut consignationem rerum peculiarium iureiurando firmare recusat, in ea conditione est, ut teneatur in id, quod filii interest, quod ex iureiurando in litem aestimatur. Quod si enim hoc a pupillo et minore contra tutorem et curatorem, (c) a filio

(z) Carpzou, P. II, c. II, d. 7. Muller. de eueritic, susp. c. III, th. II.

(a) Stryk. caut. iuram. P. III, f. 3, c. 1, n. 101, p. 407.

(b) Stryk. vf. mod. pand. tit. de pec. §. 9.

(c) l. 7. pr. D. de adm. et peric. tut. Martini comment. ad ord. proc. Sax. tit. XXXI, §. 2, n. 52. Stryk. caut. iuram. P. III, f. 3, c. 3, n. 143, seqq. pag. 506.

filio contra matrem tutricem praestari potest: (d) nihil obstat, quo minus contra patrem in litem iuretur. Alia enim ratione fieri non potest, ut peculium filio sit saluum, atque ut demonstretur, quae res dolo vel culpa patris interierint. Illud vero non constat, utrum iuriiurando in litem veritatis tantum, an etiam affectionis aduersus patrem locus sit. Quae quaestio ab iis, qui de iureiurando scripserunt, tacita praetermissaque est. Quare, quae mea sit sententia, hic exponam. Iusiurandum in litem affectionis tum demum a iudice defertur, cum reus ad rem praestandam, vel restituendam obligatus dolum (e) vel culpam latam commisit. (f) Leges vero parentibus debitum honorem et reuerentiam adeo saluum esse volunt, ut quaecunque remedia, quibus ob dolum aduersus alios experiri licet, liberis denegent. Quare, ne a iuris ratione aberremus, neue filiusfamilias, cuius bona pater administravit, hunc doli arguere videatur, sedulo cauendum puto, ne nisi de veritate iurare permittatur, licet dolo vel culpa lata res interierit.

X.

(d) Stryk, *vf. mod. pand. tit. de in lit. iur. §. 9.* Idem *caut. iuram. P. III. f. 3. c. 3. n. 348. seqq. p. 529.* Heeser, *de rationib. reddend. loc. 1. n. 69.* Martini *comment. ad ordinat. procesf. Saxon. tit. XXXI. §. 2. n. 55.*

(e) Setfer, *de iuram. l. V. c. 11. §. 7.* Martini *l. c. n. 22.*

(f) Stryk, *caut. iuram. P. III. f. 3. c. 3. n. 100. seqq. p. 500.*

X.

Neque etiam a praestatione satisfactionis eum omnino immunem esse, ex his cognoscitur verbis. (g) *Sed hoc causa cognita praetorem statuere debere melius est, utrum debeat satisfacere patronus, liberique eius, an non: ut, si persona honesta sit, remittatur ei satisfactio et maxime si substantia modica sit, si autem patroni persona vulgaris, vel minus honesta, ibi dicendum est, satisfactionem locum habere, ut aut modus tutelae, aut persona, aut causa admittat satisfactionem.* Dupondiis enim notum est, iura patronorum et parentum in plerisque convenire, praesertim, ubi de reverentia praestanda agitur. Cum itaque iure Romano omnes tutores legitimos cogi satisfacere, rem saluam pupillo fore, certum sit, (h) neque Germaniae leges quemquam ab hoc onere exsolvant, (i) et pater, qui peculium adventicium extraordinarium administrat, eadem, quae alius tutor, praestare teneatur, (k) recte concludere mihi videor, patre bonis immobilibus destituito hanc tutelam suscipien-

(g) l. 5. §. 1. D. de legit. tutor.

(h) d. l. 5. §. 1. D. de legit. tut.

(i) Reform. polit. de a. 1548. et 1577. ll. cit. Stryk. vf. mod. pand. tit. de adm. et peric. tut. §. 8.

(k) Lauterbach. de pec. advent. irreg. §. 22. disp. academ. vol. III, p. 306.

cipiente, satisfactionem, vel minimum promissionem hodie esse exigendam. Neque, quominus exigatur, honos, qui parentibus a liberis habendus, prohibet. Non enim ipse filius, sed magistratus cauere iubet. (l) Otiosa videbitur quaestio haec iis, qui satisfactionem ob hypothecam tacitam, quam leges pupillo in bonis tutoris tribuunt, hodie cessare putant. (m) At non est otiosa. Nam qui in hac sunt opinione, eos fori nostri consuetudo tutelas et curas possessoribus praediorum plerumque committendi decepit. (n) Solent quidem magistratus nostri homines bene peculiatos alios praeferre, quod possessione bonorum pupillus magis securus redditur, quam satisfactionibus: haud raro tamen eos dant tutores, quibus immobilia nulla sunt bona. Vnde etiam hoc casu satisfactionem exigi testatur Bergerus (o) et Strykius (p) in iis locis, ubi cautio haec singulari lege vel consuetudine non esset remissa, magistratum statuere debere, vtrum cauendum sit, nec ne, affirmat. Quid? quod Carpzovius, (q)

(l) Stryk. ad Lauterbach. p. 647.

(m) Regnerus cens. Belg. ad l. 8. C. de bon. quae lib.

(n) Stryk. vñ. mod. Pand. tit. rem pup. salu. fore. §. 2.

(o) Oecon. iur. l. I. t. 4. §. 9.

(p) vñ. mod. pand. l. 6. §. 9.

(q) P. II. c. 10. d. 9.

(q) Heeferus, (r) Lauterbachius (s) et Bergerus (t) solidis docent rationibus, deficientibus bonis immobilibus, a patre bona aduenticia ordinaria male administrante, fatis peti.

XI.

Praeterea officium patris tutoris et curatoris postulat, vt rationes actus sui conficiat et filio reddat. (v) Quidni enim has reddat, qui res alienas, e quibus vsumfructum non percipit, administrat? Praesertim cum in peculio aduenticio ordinario, non quidem de fructibus, sed tamen de substantia respondere teneatur. (x) Quid est, quod patris conditionem meliorem esse statuamus, quam matris, quam a rationibus reddendis iura non liberant. (y) Vt itaque iure ciuili communi patrem ad rationes reddendas

F 2

obli-

(r) de rationib. reddend. loc. I. n. 80.

(s) de pec. aduent. irreg. §. 22. disp. acad. vol. III. p. 305.

(t) Responfor. P. I. r. 128. p. 229.

(v) Tiraquellus ad l. si vnquam C. de reuoc. donat. p. m. 14. n. 29. Brunnemann. ad l. 4. C. de bon. quae lib. n. 15. Heefer. de rationib. reddend. loc. I. n. 73. seqq. Lauterbach. de pec. aduent. irreg. §. 22. disp. academ. vol. III. p. 306. Regner. Cens. Belg. ad l. 8. C. de bon. quae lib.

(x) Heefer. l. c. n. 68.

(y) Carpzou. P. II. c. II. d. 5. Heefer. l. c.

obligari certum est: ita ius Saxonicum prouinciale contrarium sancire videtur his verbis, (z) *wo aber der Vormund auch Erbe mit ist, so darf er niemanden des Kindes Gut berechnen, noch Bürgen setzen.* Carpzouius, (a) qui verba ista de rationibus quotannis reddendis accipi vult, tutorem legitimum finita demum tutela rationibus obnoxium esse arbitratur. Glosa Germanica tunc demum rationes non esse reddendas dicit, si tutori indiuisum cum pupillo esset patrimonium. Ego vero, ne hanc quidem explanationem sequendam, puto. Nam apud Saxones moris olim erat, vt tutor legitimus, praesertim si pupillo esset successurus, bonis pupilli frueretur. (b) Quare absolum videbatur, rationes ab eo exigere, qui reliqua non restituebat. Sed id hodie vsu non seruetur, propterea, quod tutela usufructuaria olim sublata est. Atque hanc ob causam non est, quod ius Saxonicum a ciuili hodie dissentire putemus.

XII.

Quae vero de confirmatione, satisfactione, inuentario et rationibus a me exposita sunt, ea
ces.

(z) lib. I, a. 23.

(a) P. II. c. II. d. §. n. 7.

(b) Heinecc. elem. iur. Germ. l. I. §. 353. Reise fundam. tut. legit. §. 10.

cesare puto, si pater peculium aduenticium ordinarium administrans vsumfructum filiofamilias remiserit. Licet enim hoc casu aduenticio ordinario qualitas extraordinarii concilietur, vt supra (c) dictum est: ea tamen mutatio ratione fructuum tantum accipienda, in ceteris iura patris salua manere credendum est, quia omnis renunciatio est stricti iuris.

XIII.

Vt dolus creditoris, qui dissimulato debito curam minoris suscipit, nominis iactura vindicetur, leges praecipiunt. (d) An vero poena haec ad patrem tutorem aut curatorem extendenda sit, iis expresse non continetur. Attamen Carpzonio adsentiendum puto, qui ad patrem eam non pertinere arbitratur. (e) Primo enim, matrem tutricem iacturam debiti non facere, dicitur: (f) deinde ratio legis, ne curatoribus decipiendi et circumueniendi occasio praebetur, paterno amori consentanea non est. Vt autem ex iis, quae ante a me dicta sunt, apparet, leges parentibus, dolose agentibus, nul-

F 3

lum

(c) c. II. §. 8.

(d) Nou. LXXII. c. 4. §. auth. minores C. qui dare tut. vel curat. posf.

(e) Responfor. l. V. t. 8. r. 88. n. 3.

(f) auth. ad haec C. quando mulier off. tut. fungi pot.

lum plane patrociniū praestare: ita, si de patris dolo constat, legum seueritas postulare videtur, vt poenae isti locus relinquatur. Idem de debito post susceptam tutelam, seu curam clam adquisito est statuendum. (g) Eadem quoque est ratio tutoris et curatoris actionem aduersus pupillum seu minorem ementis. Nam eiusmodi emtionibus circumscriptionibus pupillorum et adolescentum ansa praeberetur, nisi leges eas amissione nominis emti coërcerent. (h) Quia vero parentum fides suspecta non est, recte Sandius statuit, (i) his actiones aduersus liberos, quorum bona administrant, omnino cedi posse.

XIII.

Quae cum ita sint, per se quisque facile perspiciet, patris peculium aduenticiū irregulare administrantis potestatem vix ab ea differre, quae cuique tutori curatorique concessa est. Proinde ea libertate destituitur, quam patri aduenticia ordinaria administranti Iustinianus permisit. (k) Res itaque filiifamilias peculiāres vendere, permutare, donare non potest, neque pignoris

(g) Carpzou. l. c. n. 14.

(h) Nou. LXXII. c. 5.

(i) de actionum cessione c. IIII, n. 25.

(k) l. 6. §. 2. l. vlt. §. 3. 4. C. de bon. quae lib.

gnoris vel hypothecae nomine obligare, neque in feudum vel emphyteusin concedere, neque seruitutem iis imponere. Verum alienatione ipsi non plane est interdictum, modo caueat, ne bona immobilia sine causae cognitione et iudicis decreto distrahantur; (l) id quod in alienatione rerum pupillorum et minorum necesse est. (m)

XV.

Patrem aduenticia regularia vendentem de euictione cauere oportere, ob L. I. in f. C. de bon. mat. nonnulli statuunt. (n) Idem vero de patre aduenticia irregularia vendente dicere dubito. Nam, vt Carpzouius obseruat, (o) diuersae sunt de aduenticiis regularibus Ictorum sententiae. Negantes in lege modo dicta consilium tantum emtoribus rerum aduenticiarum dari, contendunt; id quod admodum verisimile, ob verba: *et emtori, si velit, fideiusforem lice-*

F 4

bit

(l) l. 7. §. 2. D. de reb. eor. qui sub tut. l. 3. C. de praed. et al. reb. minor. Simoncell. de decretis l. III. t. 8. n. 1. adde n. 13. Tiraquell. ad l. si vnquam C. de reuoc. donat. in praef. n. 31. p. m. 15. Regnerus Cens. Belgica ad l. 8. C. de bon. quae lib.

(m) Simoncell. de decret. praef. n. 86. Carpz. P. II. c. 113 d. 28. Stryk. C. C. f. I. c. 3. §. 18. 19.

(n) Carpzou. responsor. l. V. t. 6. r. 43. n. 18. 19.

(o) l. e.

bit accipere. Deinde pater aduenticia extraordinaria non suo, sed filiifamilias nomine tanquam tutor vel curator vendit. Tutores autem et curatores finito officio non conueniuntur. (p)

XVI.

Ne quid vero de patre filiifamilias tutelam seu curam gerente et peculium aduenticium extraordinarium administrante relinquatur indiscussum, aliam proponam quaestionem, si is cesauerit in distractione rerum, quae tempore depereant, aut peculium aere alieno liberare superfederit, an suum faciat periculum? Tutores (q) et patrem aduenticium ordinarium administrantem damnum tali modo datum leges expresse iubent resarcire. (r) Dubium ergo non est, quin id, quod in peculio ordinario scriptum est, et in extraordinario obseruandum sit. Atque cum tutor (s) aequae ac mater, (t) qui pecuniam pupilli non crediderunt, quamvis esset, cui commode crederent, in vsuras conuenia-

(p) l. 1. C. quando ex facto tut. vel cur.

(q) l. 7. §. 1. D. de adm. et peric. tut.

(r) l. ult. §. 4. C. de bon. quae lib.

(s) l. 7. §. 3. l. 13. §. 1. D. de adm. et peric. tut. Struui.
synt. iur. ciu. ex. XXXI. th. 27.

(t) l. 24. C. de vsur.

veniatur, patrem quoque vsuris plectendum esse videtur, qui, cum potuisset, pecuniam filii-familias fœnori non dedit.

XVII.

Patri quoque transigere licet; (v) seruata tamen distinctione inter bona mobilia et immobilia. Quod si enim res immobilis eaque, vt Leysero placet, (x) a filiofamilias possessa per transactionem in alium transferenda, magistratus decreto opus est, (y) sine quo neque permutatio aut donatio valet. (z) Simonellus quidem eos vapulare putat, (a) qui sine decreto rem adolescentis donari posse negant; propterea, quod minor sine iusta causa donare legibus prohiberetur, neque iusta aliqua posset fingi. Non est vero, quod erroris istos arguat. Adfunt iustissimae causae, puta dotis, (b) alimentorum, (c) remunerationis, (d) aliaque
 F 5 legi-

(v) arg. l. 54. §. vlt. l. 56. §. 4. D. de furt.

(x) meditt. ad pand. sp. 333. m. 16.

(y) Gail. l. II. obs. 72. n. 1. seqq. Tiraq. ad l. si vnquam C. de reuoc. donat. praef. n. 31. p. m. 15. Simoncell. de decret. l. II. t. 6. n. 103.

(z) Gail. l. c.

(a) l. c. praefat. n. 116.

(b) l. 12. §. 3. D. de adm. et peric. tut.

(c) Brunnem. comment. ad l. 12. D. de adm. et peric. tut.

(d) Brunnemann, l. c.

legibus probatae. (e) Pari modo a patre tutore vel curatore compromittente iudex est adeundus, si de re immobili ad arbitrum eatur, quia idem tutoribus et curatoribus quibuscunque iniunctum est. (f) Ac quoniam oppignoratio species alienationis est, eamque ob causam tutores curatoresque rem pupilli vel minoris pignori daturi magistratus decreto indigeant; (g) sequitur, ut patri eodem sit opus. Neque aliter sentiendum de datione in solutum, (h) ut et de cessione bonorum. (i)

XVIII.

Tametsi vero patris potestatem, ab ea, qua quicumque tutores et curatores utantur, parum differre dictum: inter hos tamen et illos hoc intercedit discrimen, quod patre alienante exactiori causae cognitione non est opus, sed praetor pronior esse debet. (k) Cuius legis non alia potest dari ratio, quam quod pater omnem suam curam in salute liberorum desigere creditur,

(e) l. 1. §. 2. D. de tut. et rationib. distrah.

(f) Simoncell. l. c. l. II. t. 6. n. 71. Struuv. synt. iur. civ. ex. VIII. th. 98.

(g) tit. C. de praed. et reb. minor. tit. D. de reb. eor. qui sub tut.

(h) Simoncell. l. c. l. II. t. 6. n. 121. seqq.

(i) Simoncell. l. c. n. 126. seqq.

(k) l. 7. §. 2. D. de reb. eor. qui sub tut.

ditur, (l) eamque ob causam peculiarium bonorum magis rationem habere videtur, quam tutor aut curator extraneus. Maior tamen est potestas patris, qui rem ad peculium aduenticium ordinarium pertinentem alienat. Huic, si rem immobilem vendit, vt peculium aere alieno liberet, decreto non opus est. (m)

XVIII.

Quoniam igitur ex iis, quae de patris peculium aduenticium irregulare administrantis potestate proposita sunt, apparet, certos ei limites esse positos: sequitur, vt is iure Romano acceptum ferre nequeat, (n) quia acceptilatio olim erat actus legitimus; (o) nemo vero alieno nomine lege agere poterat. (p) Ast cum haec Romanorum Ictorum commenta in Germania nunquam locum inuenerint, sed pactum liberatorium apud nos acceptilationis vim habeat: (q) hodie patrem aequae ac tutorem acceptum ferre

(l) l. 7. pr. C. de curat. furios.

(m) Brunnem. ad l. 7. D. de reb. eor. qui sub. tut. n. 4.

(n) arg. l. 13. §. 10. D. de acceptilat.

(o) l. 77. D. de R. I.

(p) l. 123. pr. D. de R. I.

(q) Carpzou. P. II. c. 19. d. 17. Stryk. vf. mod. pand. tit. de accept. §. 1. Idem Caut. contr. f. III, c. 3. §. 2.

ferre videtur. (r) Non enim omnis donandi facultas tutori curatoriae adempta. (s) Caueat vero pater, ne sit benignior, neue sine causa legibus probata ferat acceptum. Quo refero, si pater tutor sororem aut fratrem filii sui inopia laborantem obligatione liberauerit, quia, vt his necessaria ad victum praestentur, aequitatis ratio suadet. (t)

XX.

Pupillum auctore tutore acquirere, notissima res est. An ergo filiusfamilias auctore patre? Et magis est, vt iure Romano non adquirat, (v) quia pater ob ius acquirendi in rem suam auctor esse non poterat, (x) vel, id, quod Borcholtenio placet, (y) quia filio nulla aduersus patrem erat actio. Quia vero peculiorum concessione ius antiquum mutatum est, pater non vt pater, sed vt tutor legitimus bonorum aduenticiorum, interposita auctoritate, filio acquirere

(r) Strykius ad Lauterb. p. 643.

(s) l. 12. §. 3. l. 13. §. 2. D. de adm. et peric. tut. l. 4. C. de praed. et al. reb. min.

(t) d. l. 13. §. 2. D. de adm. et peric. tut.

(v) §. 9. I. de inutil. stipul. Goedd. de contr. et committ. stip. c. VII. n. 66. Borcholten. de verb. obligg. c. IIII. n. 69.

(x) Vinn. et Ludwell. ad d. §. 9. n. 5.

(y) l. c.

rere potest, (z) id, quod inde elucet, quod filio patre auctore hereditatem adire, legibus Codicis est concessum. (a) Qua de re hodie non est dubitandum, propterea, quod moribus receptum, vt alius alii adquirat, atque vt tutores hodie omnia ipsi peragant. Quare, quod Strykius contracturo cum filiofamilias impubere suadet, (b) vt contractum a patre vel suo vel filii nomine iniri curet, ad patrem tutorem pertinere non puto. Id vero iuri procul dubio magis est consentaneum, quod Tiraquellus monet, (c) vt pater administrator bonorum filii contracturus, se vt administratorem contrahere declaret, quia in dubio quis actum proprio nomine facere putatur.

XXI.

Ceterum tutela haec curaue legitima iisdem fere modis tollitur, quibus alias tutela curaue disfolui solet, id est morte tam naturali, quam ciuili, pubertate, aetate maiori. Vtrum vero remotione finiatur, nec ne, in aprico non est. Tutores legitimos accusari posse, patronum quo-

(z) Vinn. et Ludwell. dd. ll. Borcholten. d. l. n. 6. Lynker. anal. iur. vniu. ad. I. l. III. t. 20. §. 9.

(a) l. 18. C. de iure delib.

(b) Caut. contract. f. I. c. 2. §. 28.

(c) de retractu lignag. p. m. 300.

quoque suspectum fieri, leges docent. (d) Patroni vero cum parentibus iura pene omnia habent communia; ea certe, quae oriuntur e pietate. Vnde miror, Vinnium negare, patrem posse suspecti accusari. (e) Vbi vero pater non ex fide gesit, vt verbis mitioribus accusetur, reuerentia suadet. Neque etiam iure Romano ipsi filio accusare licuisse videtur, (f) quippe quo liberti ab accusatione patronorum repelluntur. Multo minus pater suspectus privari plane tutela seu cura potest, sed potius curator ei adiungendus, quam notata fide et estimatione remouendus. (g) Sunt tamen, qui distinguendum esse dicant, inter patrem male administrantem omittendo et committendo. Illum cogendum ad refarciendum damnum, hunc esse remouendum arbitrantur. (h) Alii eo procedunt, vt patrem aduenticia regularia male administrantem, si magna adsit causa, tutela seu cura priuandum esse dicant. (i)

XXII.

Veniente quoque die, seu existente conditione

(d) l. 1. §. 5. D. de suspect. tut. et curat.

(e) ad §. 2. l. de susp. tutor.

(f) arg. l. 3. §. 1. D. de suspect. tut. vel curat.

(g) arg. l. 9. D. de susp. tut. vel curat.

(h) Tiraquell. de poen. temperand. c. XXXXIII, n. 48.

(i) Gothofred. ad l. 6. C. de bon. quae lib.

tione tutelam curamue in bonis aduenticiis extraordinariis cesfare, constat. Nam cum testatori aut donatori, patre praeterito, quemcunque tutorem, (k) aut hodie curatorem, (l) dare liceat; non est dubium, quin diem vel conditionem adiicere sit permisum. Excusationem etiam inter modos tollendae tutelae curae huius referri oportet, qua patrem vti posse, ideo certum est, quod leges ipsi inuito administrationem deferri noluerunt. (m) Neque tamen, vt pater se excusans causam alleget, necesse esse videtur: sed sufficit declarasse, se nolle tutelam seu curam suscipere. Multum autem interest, vtrum pater bona aduenticia regularia, an irregularia administret. In illis enim administratio sublata demum patria potestate, in his vero XXV. vel in Saxonia XXI. annorum aetate finitur. (n) Emancipatione vero non tollitur, quia pater filii emancipati tutor legitimus est, (o) ideoque in his bonis, licet soluta patria potestate peculii nomen amittant, tutela seu cura ad eum pertineat, necesse est. Qua in emancipatione alia est ratio peculii

(k) Nou. CXVII. c. 1. §. 1.

(l) vid. Stryk. vs. mod. pand. tit. de tutel. §. 7.

(m) l. vlt. §. 1. C. de bon. quae lib. Nou. CXVII. c. 1.

(n) Nou. CXVII. c. 1.

(o) l. 3. §. vlt. D. de legit. tutor.

culii aduenticii ordinarii, alia extraordinarii. In illo pater ob beneficium in filium collatum dimidiam vsusfructus partem, quem integrum antea perceperat, retinet, non vero in hoc; propterea quod nullum ius vtendi fruendi his bonis ipsi vnquam fuit.

XXIII.

Neque etiam pater ad secunda transiens vota tutela priuatur, tametsi mater hanc ob causam illam amittat. (p) Cuius quidem diuersitatis ratio haec esse videtur, quod foeminae amori erga novos maritos plus iusto indulgere creduntur, ideoque verendum, ne, si tutela ipsis committatur, liberorum bona aut negligant, aut dissipent. Viri autem cum maior sit constantia, pro liberis non est metuendum.

XXIIII.

Hoc quoque loco non alienum erit quaerere, an pater filium, qui peculium aduenticium irregulare habet, alere teneatur. Iure ciuili non modo patri, sed et matri, imo adscendentibus tam paternis, quam maternis onus alendi libe-

(p) Lynker. anal. iur. yniu. ad D. I, XXVI. t. 4. th. 26.

liberos impositum est; (q) modo hi se exhibere nequeant. (r) Si ergo filius filiae peculium aduenticium etiam ordinarium possidet, pater, vel reliqui adscendentes alimenta praestare non debent, nisi peculium necessariis sumptibus non sufficiat; quo casu parentes ad alendum in subsidium sunt obstricti. (s) Numquid vero pater administrans peculium huius generis filium e re eius aluisse videtur? Carpzovius statuit, (t) patrem e peculio filium aluisse putandum esse, ideoque eum audiendum, si repetere velit alimenta. Quod si vero legem, (v) qua sententia haec nititur, euolueris, cognosces, Carpzovio non esse temere assentiendum. Dicit quidem iureconsultus, *igitur in re facti facilius putabo, aviam vel heredes eius audiendos, si reputare velint alimenta: sed addit statim, maxime, si etiam in ratione impensarum ea retulisse aviam apparebit.* Cum qua lege conferenda alia, cuius haec sunt verba: *si paterno affectu privignas tuas*

G aluisi,

(q) l. 1. §. 15. l. 5. pr. §. 1. 2. 3. 4. 5. l. 7. D. de agnosc. et alend. lib.

(r) l. 5. §. 7. D. de agnosc. et alend. lib. ibique Gothofred.

(s) arg. l. 5. §. 7. D. de agnosc. et alend. lib.

(t) P. II. c. 10. d. 28. Responsor. l. VI. t. 7. r. 71. n. 11.

(v) l. 34. D. de negot. gest.

aluisse, seu mercedes pro his aliquas magistris expendisti, eius erogationis tibi nulla repetitio est. Quod si repetiturus ea, quae in sumtum misisti, aliquid erogasti, negotiorum gestorum tibi intentanda est actio. Insigne sane ex hac lege peti potest argumentum. Nam si leges vitricum eos repetere nolunt sumtus, quos in prinignos fecit, nisi animo repetendi impenderit: sequitur, ut pater, quem ad alendum tam diuina, quam humana iura obligant, e sua potius, quam e filii re alimenta erogasse censendus sit; modo de contraria eius voluntate non constet.

XXV.

Facile itaque erit, ex his colligere, patrem, ut sumtus studiorum filio, qui peculium eiusmodi habet, suppeditet, cogi quidem non posse; eum vero, si erogauerit, neque protestatus fuerit, neque in rationes retulerit, e suo praestitisse credi. Contrarium quidem Carpzouio (y) et Strykio (z) placet: sed horum disensum non est, quod curemus. Nam iureconsultus expres-

se

(x) l. 15. C. de negot. gestis.

(y) P. III. c. II. d. 19. n. 6.

z) de succ. ab intestat. d. XI. c. 3. §. 21.

se dicit: (a) *Cum pater curator suae filiae sui iuris effectae dotem pro ea constituisset, magis eum quasi patrem id, quam quasi curatorem, fecisse videri.* Et Iustinianus diuersas iureconsultorum sententias conciliaturus ita loquitur: (b) *Vtramque igitur dubitationem certo fini tradentes sancimus, si quidem nihil addendum existimaucrit, sed simpliciter dotem, vel ante nuptias donationem dederit, vel promiserit, ex sua liberalitate hoc fecisse intelligi, debito in sua figura remanente.* Neque enim leges incognitae sunt, quibus cautum est, omnino paternum esse officium, dotem, vel ante nuptias donationem pro sua dare progenie: Atque id hodie seruetur vsu. (c) Sumtibus vero studiorum leges plus fauent, quam doti aut donationi propter nuptias. Strykius ab alimentis potius vult duci argumentum, quam a dote ob rationem, quod illa necessario essent praestanda, neque conferrentur, non vero haec. Attamen sumtus studiorum non magis necessitate exiguntur, quam dos, ideoque verisimile est, patrem filium musis vouentem, si sumtus suppe-

G 2

ditat,

(a) l. 5. §. 12. D. de iur. dot.

(b) l. 7. C. de dot. promiss.

(c) Mynsing. obseruat. cent. 5. obs. 32. Berger. Respon-
sor. P. I. r. 163. p. 284.

ditat, e sua arca hos erogasse. Mea quoque opinio iis, quibus de dote vtitur Mynsingerus argumentis, (d) confirmari quodam modo potest. Sunt autem haec. Si quis duobus nominibus obligatus, suo et alieno (e. g. fideiusforio) quoties non dicit, quod debitum voluerit solutum, suo nomine censetur soluisse. Porro, si quis ex diuersa causa debeat, e duriori et mitiori, neque commemorat, in quam causam soluat, solutum in duriolem cedit. Iam vero pater duobus nominibus est obligatus, suo et filii, cuius bona administrat: deinde durius est obligatus officio paterno.

XXVI.

Ex his quoque constat, patrem, licet ad dotandum iure sit obligatus, (e) vt tamen dotem pro filia, quae eiusmodi peculium, de quo loquimur, adquisiuit, constituat, compelli non posse. (f) Neque etiam frater peculiatus, vt forori dotem det, aut filius matri, necesse est: (g) nisi in subsidium. (h)

XXVII.

(d) l. c.

(e) l. 19. D. de R. N.

(f) Carpzou. P. II. c. 42. d. 13.

(g) l. 12. §. 3. D. de adm. et peric. tut.

(h) Brunemann. ad d. l. 12. §. 3. D. de admin. et peric. tutor. n. 4.

XXVII.

Vt autem lege tam naturali, quam civili parentes ad alendos liberos sunt obstricti: ita parentes egenos a liberis ali. oportet, (i) eaque obligatio peculium aduenticium irregulare quoque stringit. (k) Neque minus, si frater aut soror se sustinere non potest, vt alimenta e peculio praestentur, pietatis est. (l)

XXVIII.

Ea quoque patris potestas est, vt in testamento suo liberis ita substituere possit, vt, si filius heres non exstiterit, vel intra pubertatem deceserit, ad heredem secundo gradu scriptum non modo ea pertineant, quae a testatore ad institutum peruenerunt, sed etiam quae aliunde adquisita sunt, (m) atque in his peculium

G 3

aduen-

(i) l. 5. pr. §. 13. 15. 16. 17. D. de agnos. et alend. lib. l. vlt. pr. §. 5. C. de bon. quae lib.

(k) l. 50. D. ad Sectum Trebell, Carpzou, P. II. c. 10. d. 10. n. 5. Lauterbach. de pec. aduentic. irreg. §. 29. disputt. acad. vol. III. p. 308. Idem de pecul. filiorumf. th. 12. §. 7. l. c. p. 330. Idem de vsufr. pat. §. 23. n. 6. l. c. p. 1081.

(l) l. 13. §. vlt. D. de adm. et peric. tut. l. 1. §. 2. D. de tut. et rationib. distrah.

(m) l. 10. §. 5. D. de pup. et vulg. subst.

aduenticium irregulare. *Neque enim suis bonis, inquit Vlpianus, (n) testator substituit, sed impuberis; quippe Romani successioni testamentariae adeo fauebant, vt quouis modo cauerent, ne ab intestato succederetur. Quod, quamuis moribus nostris aduersari videatur, vsu tamen fori receptum est. (o) Gudelinus quidem substitutiones pupillares nostra aetate incognitas esse putat; (p) propterea, quod patria potestas hodie longe esset alia, atque olim. Verum enim vero, vt Schilteri verbis vtar, (q) cum grano salis haec sunt accipienda et --- ad mores Belgicos et inferioris Germaniae restringenda forte. Germani enim superiores agnoscunt patriam potestatem maiorem, quam quae in mera reuerentia consistit, et matri etiam iure naturae et gentium competit. Atque satius est, iure Romano in re testamentaria semel recepto non multum innouare, cum alias lites, quibus haec res abundat, augeantur.*

XXVIII.

(n) l. c.

(o) Carpzou. P. III. c. 8. d. 12. Stryk. caut. test. c. 18. m. 2. §. 19.

(p) de iure nouisf. l. II. c. 5.

(q) prax. iur. Rom. ex. XXXVIII. §. 93.

XXVIII.

Restat, vt illud moneatur, patrem, licet vsu-
fructu in his bonis priuatum, in iis tamen mor-
tuo filio sine liberis ab intestato succedere; (r)
et quidem extra Saxoniam cum fratribus et so-
roribus defuncti.

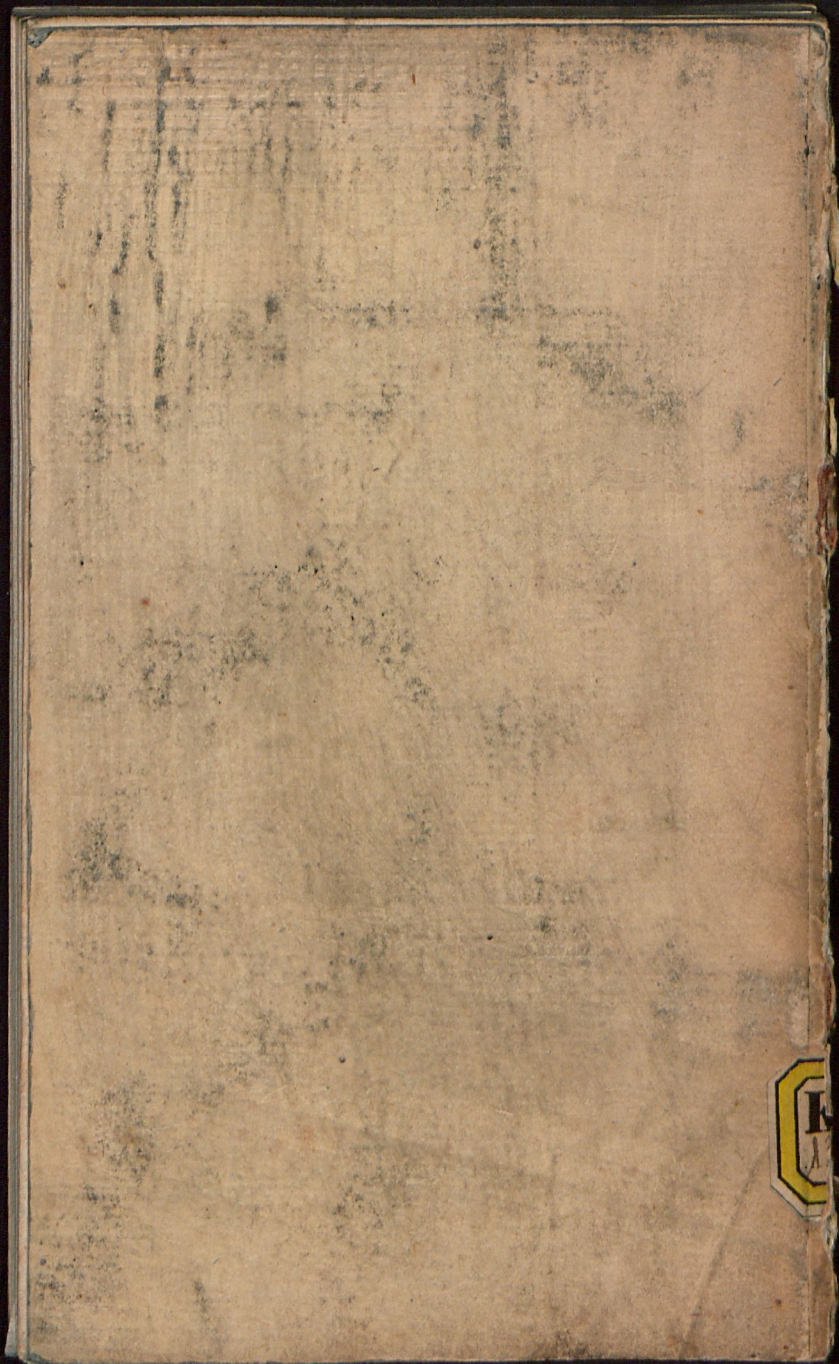
(r) Carpzou. P. II. c. 10. d. 15. Lauterbach. de pecul. adu.
irreg. §. 30. disputt. acad. vol. III. p. 308.

K 1315

(X2625M7)

M

FRIDERICI HEVSINGERI
 SERENISS. DVCI SAXON. GOTH. ADMI-
 NISTRATORI DVCAT. ISENACENS.

AB EPISTOLIS
 COMMENTATIO
 DE
IVRE PECVLII
 ADVENTICII
 EXTRAORDINARII,

TAM
 ROMANIS QVAM GERMANICIS
 LEGIBVS ATQVE MORIBVS
 CONSTITVTO.

ISENACI,
 APVD MICH. GOTTLIEB. GRIESBACHIVM
 M DCC LI.

